

KAUBANDUS-TÖÖSTUSKOJA

Nr. 15. IV aastakäik

TEATAJA

1. augustil 1929

Ilmub kaks korda kuus

Tellimishind:

Aastas . . .	kr. 2.50
Poolaastas . . .	„ 1.50
Välismaale . . .	„ 5.00
Poolaastas . . .	„ 3.00

Toimetus:

Kaubandus-tööstuskoda, Tallinn, Lai t. 45
Kõnetraat 17-77, toimetaja kodus 1-35
Toimetaja kõnetunnid: igal äripäeval
12—2 p. l.

Kuulutuste hinnad:

1/1 ñrk.	kr. 40.00
1/2	„ 22.00
1/4 „	„ 12.00

Kaanekülgedel—kokkuleppel

SISU: Kas ümberorienteerumine? Rahvusvahelise Kaubanduskoja kongress Amsterdams. Meie maksusüsteemi puudused. Kaubandus-tööstuskoja teateid. Muudatusi äride registris. Majanduslikke teateid kodu- ja välismaalt. Ettevõtete tegevusest. Uusi seadusi ja määrusi Tolliteateid. Turgude ülevaade. Välisbörsid. Kaubahindu. Tallinna börsi kursisedel.

Kas ümberorienteerumine?

Tööstus ja põllumajandus uue valitsuse eeskavas.

Neljas riigikogu on kujundanud oma esimese valitsuse. Tema loojaks oli isik, kelle nimi meie majanduselus üldiselt tuttavaks sai 1924. aastal, mil päevaülesandeks oli Eesti rahanduse kindlale alusele seadmine. O. Strandmanni osaks langes siis Eesti rahareformi ettevalmistamine, mille tema järeltulijad hiljem lõpule viisid.

Nüüd, mil tookordne rahaministeeriumi juht on asunud vabariigi valitsuse etteotsa riigivane mana, on jällegi peaaegselt majanduslikud küsimused need, mis meeli pinevil hoiavad. Kaks põllumajanduse ikaldusaastat järjestikku, neist erilisel raske just viimane, on põhjustanud erakordset sisseveo kasvu. See pingutab erakordselt meie rahanduslikke võimeid ja tekitab mulje, nagu oleks jällegi kordumas midagi samasugust, nagu 1924. aastal. Seda muljet on tagant ohutanud ka meie poliitiline ajakirjandus. Ja nõnda on inimlikult päris arusaadav, kui praegune ajajärk oma pitsati vajutab ka uue, loodava valitsuse eeskavale, kus peale seadusandliku ja valitsemise töö korraldamise ülesannete esijoones ära tähendatakse just majanduslikud ülesanded.

Need võttis O. Strandmanni seekordne kava järgmiselt kokku:

„Riigi majanduselu aluseks on põllumajandus. Tööstust tuleb edendada ja toetada niipalju, kui temal Eestis loomulik alus on ja meie rahva kandjõule ning tarvidustele vastab.

Tööstuslike ettevõtete ellukutsumine tuleb jätta kodu- ja välismaa erakapitali hoolde.“

Need juhtlauseid, mis kujundavad uue valitsuse majanduspoliitika olulisema osa, ei paku selles osas, mis puutub põllumajandusesse, õieti mitte midagi uut. Et Eesti on eestkätt põllutööriik ja et riigi majanduselu aluseks on põllumajandus, see ei olegi õieti mingisugune eeskava, vaid faktilise olukorra konstateerimine meie praeguse majandusstatistika alusel, mis kõneleb, et Eestis enamik rahvast ennast elatab põllutööst. Eeskavaline osa hakkab peale õieti alles sealt, kus kõneldakse tööstusest. Ja juhtmõtted, mis seal üles seatud, tekitavad põhjendatult küsimuse: kas on siin tegemist mingi ümberorienteerumisega?

Ja tõepoolest, kui võtta eelpooltoodud paari eeskavalist lauset nende sõnasõnalise mõtte jä-

rele, siis sisaldub seal kokkuvõetult järgmist: Riiklikud kapitalid ei tohiks edaspidi enam olla kaastegevad tööstusliikude ettevõtete ellukutumisel, vaid see tohib sündida ainult erakapitali algatusel. Olevatest tööstusasutistest võib riik oma toetavat ja edendavat kaasabi lubada ainult niisugustele, milleks siin toorainete jne. poolest on erilised eeltingimused ning mis täidavad meie siseturu tarvidusi.

Toonitan veel kord: nii võib seda eeskava mõista, kui temale juure pole lisatud täiendavaid seletusi, sest mõistetel „loomulik alus“ ja „meie rahva kandejõud ning tarvidused“ võib siisu ühede arusaamise järele olla laiem, teiste arusaamise järele kitsam. Ja kuna O. Strandmanni valitsusekoalitsiooni kandvamaks osaks on meie põllumajandusliikude ringkondade poliitilised koondised (24-meheline põllumeeste ja 14-meheline asunikude erakond), moodustades selle koalitsiooni rõhuva enamuse, siis tekib tõsiselt kahtlus, et see osa koalitsioonist neid põhilauseid meie tööstusele kõige ebasoodsamas mõttes tõepoolest tahab seletada, püüdes edaspidist uue valitsuse tegevustki mõjutada just selles suunas. Seda enam, et uue valitsuse majandusminister kuulub just meie agraaride (asunikude koondise) hulka.

Kui aga nii, siis tehakse siin küll kahtlemata eksisamm, mis põhjeneb sellel, et meie poliitiliste ringkondade keskel veel küllaladast tunnustamist pole leidnud see, mida majandusteadlased nimetavad majandusliikude huvide ühtluseks.

Hiljuti avaldas prof. Hannes Gebhard, tähtsaim tegelane Soome väikepõllupidamise edendamise alal, Soome ühistegevuse isa jne., kellele seega asjata oleks püüda ette heita mingit tööstuskaubanduslikku orientatsiooni, raamatu Soome põllumajanduse praegustest raskustest ja nende kergendamisevõimalustest, millest punase joonena läbi käis just toodangtegevuse üksikute harude ühtekuuluvuse ja huvide ühtluse toonitamine. Meil peab — nii kirjutab prof. Gebhard — igatüül seevõrra olema teadmisi rahvamajandusest, et mõistaksime, kui võrra jagamatu tervik on rahva toodangtegevus ja kui võrra suurt kahju võib saata igauks, kes seda ei võta arvesse. Kui mingi toodangharu esindajad asuvad näit. liigse maksukoormaga kahju tegema mõnele teisele toodangharule, sündigu see arusaamatusest, kadestusest või millest tahes, siis toob niisugune talitusviis varem või hiljem kahju ka sellele majandusalale, mille huvide kaitsjana niisuguste sammude astujad esinesid.

Niisugune on Soome (ja üldse põhjamaade) tähtsaima põllumajandustegelase arusaamine majandusliikude huvide ühtekuuluvusest. Meil aga pole see arusaamine mitte veel sel määral läbi lõõnud ja see annab meile põhjust tähendada ühtekuuluvuse juures siinkohal peatuda mõninga lähema selgitava märkusega.

Kõigepealt väide, mille uuem majandusteadus juba ammu kõrvale on heitnud, kuid mida meie agraarid ikka veel peavad tarviliseks toonitada: „kui vili on kallis, siis on see tööstusele kahjulik, kuna tööliste niisugusel korral tuleb kõrgemat palka maksa.“ Tähenatud väitel oli alust senikaua, kuni tööstustöölise kiht, nagu läinud sajangu alul veel Inglismaalgi, oli alles äärmiselt madalal kultuurilisel astmel, kus tema palk peaaegu matemaatilise täpsusega kujunes tolleaegse kuulsa „raudse palgaseaduse“ kohaselt, s. o. püsidis ainult minimaalsete, paratamatute elatiskulude tasapinnal. Praeguses kultuurilises maailmas ei ole aga palgad, mida tööstus oma töölistele peab maksma ja maksabki, enam kaugeltki seesuguses otskoheses olenevuses esimese järgu elutarbeainete — järelikult ka põllumajandussaaduste — hindadest.

Muidugi ei ole sellega tahetud öelda, nagu oleks põllumehele täitsu ükskõik, kas tööstussaadused talle on kättesaadavad odavamalt või kallimalt. Ta tarvitab neid ju oma majapidamisabinõudena kui ka elutarbeainetena, järelikult on seda parem, mida odavamalt ta neid võib osta. Vahet tasandab siin suuresti aga asjaolu, et meie tööstus oma tähtsamas osas töötab peaaegaliselt väliturule, kus temal ei teki õieti mingit huvide vastolu meie põllupidajaskonnaga, kuna põllumehed aga tarvitavad enamasti välisurult tulevaid tööstussaadusi.

Teine meie agraaride kõige sagedam kaebus seisab selles, et arenev ja tugevnev tööstus tõstab tööpalku ning toob seega kahju põllumajandusele, kes ei jaksa tarvitada nii kallist tööjõudu, nagu tarvitab tööstus.

Jällegi oleks päris ilmaaegne hakata eitama, et neil põllupidajail, kelle majapidamistes palgalise tööjõu tarvitamisel on otsustav osa, selles osas tõeline huvide vastolu on olemas tööstusega ja palgatööliskonnaga.

Kuid peaaasi seisab ometi hoopis teisel ja selle juure tuleme meie kohe. Nimelt: kui keegi õitsva ja tugeva tööstuse tähtsust põllumajandusele asub arvustama ainult niisuguste asjaolude järele, milles neil kutsealadel töötajate huvide võivad seista vastolus, siis tähendab see suurt ühekülgisust ja pealiskaudsust tema majanduslikus mõtlemises.

Mis on igale müüjale — ühes seega ka müüdugi põllumehel, kes aastaastalt on arenemas ikka suuremaks ja suuremaks müüjaks — kõige tähtsam?

Väga tähtis on talle kahtlemata see, et tema valmistuskulud püsiksid nii madalal kui iganes võimalik. Uksikettevõtte seisukohalt võib sel sagedasti olla peamine tähtsus, sest müügi hindadele võib üksikvalmistaja ja -müüja vaevalt mingit määravat mõju avaldada. Need jäävad, nagu nad on, see tähendab: nad püsivad peaaegselt sel tasapinnal, nagu turg ja võistlus nad kunagi kindlaks on määranud. Tahab ettevõtja suurendada oma ettevõtte tulutoovust, siis on tal seks enamasti ainult üks abinõu: suruda oma valmistuskulusid iga saadusüksuse kohta nii madalale kui iganes on võimalik; sündigu see siis tehniliste täienduste või muude ümberkorralduste varal.

Kuid terve valmistusharu, nagu näit. põllumajanduse, seisukohalt otsustades on lugu teistsiti. Peaasjaks on siin: hea minek ja head hinnad. Vähesse mineku (müügi võimaluste) ja madalate hindade juures ei suuda lõpuks ükski valmistusharu oma tegelastele pakkuda korrapärasit teenistust. Ja kui müügi võimalused kasvavad ning hinnad tarviliselt tõusevad, ei ole mõistlikul ettevõtjal midagi ka selle vastu, kui samal ajal mõnevõrra kallimaks lähevad ka valmistuskulud, näit. tööpalgad ja ained, mida ta oma ettevõtte jaoks peab ostma. Ta maksab heameelega endisest kõrgemaid palgu ja hindu, kui ainult ka tema oma saaduste hinnad näitavad vastavat tõusu.

Ainuüksi need kaalutlused pakuvad õige lähetekoha arvustustele, milles hinnatakse tööstuse edu tähtsust põllumajandusele ja põllupidajatele. Võib liialdamata öelda: tugeva ja õitseva tööstuse puuduvad põllumajandusel ja põllupidajatel ostjad. Ei saa ju põllupidajad toime tulla ainult üksteisele müümisega: nende tõelise ostjaskonna võivad kujundada ikkagi ainult need, kes ise põllumajandussaadusi ei valmista, vaid kes peavad neid põllumeestelt ostma. Ja mida rohkem neid on, mida lähemal need asuvad ning mida ostuvõimelisemad nad on, seda parem on see põllupidajale.

Kui siin tahetakse vastu vaielda näidates põllumajandussaaduste ekspordivõimalustele ja Daani eeskujule, siis on vastus siingi selge: Daani on Daani ja Eesti on Eesti ning iseasi on siseturg ja iseasi on eksport.

Daani põllumajandus võib peaaegselt ekspordil püsida ainult seetõttu, et ta nii

lähedal asub suurtele turgudele, mida põllumajandusele pakub Inglise mitmekümne miljoniline rikas tööstusühiskond. Eesti võib sinna teatava transpordiolude korralduse juures saata oma põllumajandusest võid, pekonit ja kanamune. See kõik on aga ainult osa meie põllumajanduse toodangust, väga suurele osale jääb peamüügikohaks aga ainult siseturg. Tuntud Soome majandusteaduse professor E. Nevanlinna tunnistab oma maa kohta, mille geograafilise asend Inglismaa suhtes on ju sama, mis Eestilgi, täitsa salgamatult: „Juba Soome võrdlemisi kaugem asend tingib selle, et väljavedu meie põllumajandusele iialgi ei või anda samasugust tulu kui suured kodumaised müügi võimalused heade hindadega.“ Mis mõte on seda töde meilgi siis maha salata. Kaks viimast Eesti rahaministrit, hrad A. Teetsov ja A. Oinas, talitasid küll täitsa õieti, kui nad esimestena meie põllumajanduse jõudsama arenemise mõttes toonitasid just meie ostu- ja mahutusvõimelisema siseturu tähtsust.

Niisugust siseturgu ei suuda Eesti põllumajandusele pakkuda aga miski muu, kui ainult suur, tugev ja õitsev kodumaa tööstus, kusjuures põllumajandusele on täitsa ühesuguse väärtusega, kas see tööstus tootab meie siseturu nõuete rahuldamiseks või väljaveoks ja kas kohalikkude või importeeritavate toorainete najal. Peaasi, et ta töötaks ja võimalikult suuremale hulgal meie rahvast, kellel põllutöös pole küllaldaselt teenimisvõimalusi, jagaks teenistust ning ostujõudu, millest suurem hulk veereb just põllumehe tasku. Ja milline muu tegevus võiks see siis ollagi, mis suudaks — kaudselt või otsekoheselt — viljakat tööd pakkuda sadadele tuhandetele inimestele, et need võiksid senisest suuremal hulgal osta meie põllumajandustooteid ning nende eest head hinda maksa? Olgugi, et kasvav tööstus samal ajal mõjaks teataval määral kaasa ka põllutööliste palgade tõusuks. Siis ei tarvitse see põllumajandusele aga enam olla kahjulik, sest põllumajandussaaduste müügi võimalused ja hinnad tõusevad ju nõndasamuti ning võimaldavad meie põllupidamist senisest märksa intensiivsemaks muuta.

Siin on Eesti tööstuse ja põllumajanduse huvide otsustav ühtlus. Nagu eelpool juba on tunnustatud, ei tähenda see müüdugi kaugeltki, nagu tahetaks neis ridades eitada igasuguste vastolude olemasolu. Neid leidub alati ja igalpool, nõnda ka siin, kui sihiks on neid just otsida. Eriti võib neid leida kaitsetollide küsimuses. Maksustamispoliitikas, seevastu, on neid märksa vähem, kui paljudele paistab. Sest nagu prof. Gebhardki, kellest eelpool oli juttu, väga õieti

tähendab: „kui tööstuse maksustamine on niisugune, et ta ettevõtjaid ning kapitaliomannikke ähvardab tööstusettevõtete kahjudega, siis maksab see varsti ennast kõige otsekohesemalt kätte just põllumajandusele, kuna ta takistab tööstuse kasvu ning hoiab seega põllumajandustoodete müügi võimalused kitsamana ja hinnad halvemana, kui nad oleksid siis, kui tööstus oleks tugevam.“

Tahaksime seepärast loota, et kuigi uues valitsuskoalitsioonis on otsustav mõju ja rõhuv enamus põllumeeste erakondadel, kelle ridadesse kuulub ka uus majandusminister, Eesti tööstuse „loomulikkude alust“ ja „meie rahva kandejõudu ning tarvidust“ ei hakata seletama ni-

kitsalt, nagu seda võiks välja lugeda koalitsioonikokkuleppe sõnasõnalisest tekstist, vaid et neid sõnu käsitatakse nii, nagu seda nõuab meie rahvamajanduse kui ühtlase terviku tõeline ja sügav eluhuvi.

Tugev ja elujõuline tööstus põllumajanduslikus Eestis on tema kaugema asendi tõttu isegi tähtsam kui põllumajanduslikus Daanis, kus kaugelt suurem osa rahvast endale eluüldpida- mist leiab just põllumajandusest väljaspool. Ja just seetõttu võib Daani põllumajandus õitseda paremini kui kuski mujal ja kui ta seda suudaks ilma Daani lokaalse tööstuseta.

Homo Novus.

Rahvusvahelise Kaubanduskoja kongress Amsterdamsis.

Ilmar Tannebaum.

Hollandi printsi Hendriku juuresolekul avati Amsterdamsis 8. juulil s. a. Rahvusvahelise Kaubanduskoja V kongress. Avamiskoosolekul esinesid 39 riiki üle 1000 delegaadi kaudu. Eesti Kaubandus-Tööstuskoja poolt olid kongressile delegeeritud Koja esimees J. Puhk ja direktor M. Hurt, kuna Tallinna börsikomiteed esindasid Komitee abiesimees E. Rosen ja juriskonsult I. Tannebaum.

Rahvusvaheline Kaubanduskoda asutati 1919. aastal, et võimaldada töösturitele, kaupmeestele ja pankuritele igas riigis vastavalt koonduda ning siis neid koondisi ühendada ühiseks koostööks. Kümneaastase tegevuse järele on Rahvusvaheline Kaubanduskoda suutnud koondata endas geograafiliselt peaaegu kogu tsiviliseeritud maailma riike, kusjuures Kojas on esindatud kõige mitmekesisemad majandusalad, nagu kaubandus, tööstus, pangad, transport, liikumisvahendid, kindlustusandus, ühe sõnaga kogu maailma majandusalad ja neil aladel tegutsevad ringkonnad ja organisatsioonid.

Rahvusvahelise Kaubanduskoja struktuur.

Oma juriidilise iseloomu poolest on Rahvusvaheline Kaubanduskoda esinduskoondis. Ta koosneb:

1) korralistest liikmetest — majandusühingutest, kes kui niisugused ei taotle majanduslikult tulutoovaid ega poliitilisi eesmärke (näit. tööstusühingud, kaubanduskojad, pankade nõukogud, laevaühingud).

2) erakorralistest liikmetest — tulutaotlejad seitsid, äriettevõtted, firmad ja üksikud isikud, kes Koda tema püüetes toetavad.

Igas riigis peavad nii korralised kui ka erakorralised liikmed moodustama oma n. n. maagrupi (Comité National, National Committee, Landesgruppe, Rahvuskomitee). Rahvusvahelise Kaubanduskoja Nõukogu (Conseil) koosnebki nende maagruppide või rahvuskomiteede esindajatest. Nõukogu määrab kindlaks Koja tegevuse juhtnõõrid.

Nõukogu komisjon on nõuandev asutis ja koosneb Koja asukohta — Pariisi — saadetud üksikute rahvuskomiteede esindajatest, kes alaliselt seal asuvad.

Iga kahe aasta tagant peetavad kongressid on Rahvusvahelise Kaubanduskoja liikmete üldkoosolekud. Hääleõigus on kongressidel ainult korralistel liikmetel nende poolt volitatud esindajate kaudu. Kongress määrab kindlaks Koja üldpoliitika põhimõtted.

Juunikuus, 1929 oli Kojal 3331 liiget 45 riigist. Suurematest riikidest ei võta rahvusvahelisest Kaubanduskojast osa ainult veel Venemaa.

Eesti Rahvuskomitee asutamine.

Eestis on Rahvusvahelisel Kaubanduskojal 2 korralist liiget: Tallinna Börsikomitee 1923. ja Eesti Kaubandus-Tööstuskoda 1927. aastast saadik. Mõlemad liikmed võtsid osa kongressidest Stokholmis (1927) ja Amsterdamsis (1929). Juba Stokholmi kongressil pandi Eesti delegaa-

tidele südamele asutada Eestis oma rahvuskomitee teiste riikide eeskujul.

13. juulil s. a. saatsid Eesti delegaadid Rahvusvahelise Kojale kirjaliku teadaande Eesti Rahvuskomitee asutamise kohta hra Joakim Puhki eesistumisel, kusjuures tähendati, et Eesti Rahvuskomitee põhikiri lähemal ajal Eestis kinnituse leiab.

Kongressi avamiskoosolek.

Pidulikul avamiskoosolekul tervitasid kongressist osavõtjaid Hollandi Rahvuskomitee nimel h-rad Heldring ja du Mosch. Viimane tõi huvitava paralleeli, võrreldes keskajalist Hansaliitu praeguse moodsa organisatsiooni — Rahvusvahelise Kaubanduskojaga.

Rahvusvahelise Koja esimees, endine Itaalia minister Pirelli, tervitas Koja nimel avamiskoosolekul viibivat Hollandi prints-abikaasat, tuues lühikese ülevaate Koja rahvusvahelise tegevuse praktiliste tulemuste kohta Stokholmi kongressist saadik 1927.

Hollandi välisminister Beelaerts van Blakland pööras kongressi poole tervitustega Hollandi valitsuse nimel, soovides kongressile tulemusrikast tegevust, alla kriipsutades, et mitte ainult üksikud valitsused, vaid ka Rahvasteliit ise selle ülemaailmse majandusparlamendi toetust vajab.

Stokholmi kongressi tulemused kõne all.

Stokholmis 1927. a. peetud Rahvusvahelise Kaubanduskoja IV kongress seis suures mõdul mõni nädal ennem Genfis lõppenud Rahvasteliidu algatusel kokku kutsutud ülemaailmse majanduskonverentsi mõju all. Rahvusvaheline koda tegi tookord tegemist peaaegselt Genfi resolutsioonide üksikasjalise väljatöötamisega. Vaheajal on diplomaatlikkudel ja valitsuskonverentsidel Genfis ning Pariisis edasi töötatud ning Amsterdami kongressil anti teatavas mõttes aru nende tööde üle.

Komisjonid.

Koosolekuid peeti n. n. Asumaade Instituudi ruumides. Tööd jaotati terve rea komisjonide ja allkomisjonide vahel. Komisjonides pärast hoolsaid eeltöid väljatöötatud 40 resolutsiooni võeti 13. juulil täiskoooleku poolt ühel häälel vastu.

Peakomisjonid olid järgmised:

- 1) Tööstus ja kaubandus (kaubanduspoliitika ja kaubandustõkked).
- 2) Transport ja liikumine.
- 3) Rahandus.
- 4) Juriidilised küsimused.
- 5) Eramajandus ja riiklikud ettevõtted.
- 6) Vahekohtud.

Suurim osa kongressi otsusi (resolutsioone) sisaldavad sooviavaldusi, et jätkataks aktsioone ning uurimistöid eelmistel kongressidel antud juhtnööridel ja sihis. Vastu võetud 40 resolutsioonist toome siinkohal ainult mõned tähtsamad.

Kaubanduspoliitika ja kaubandustõkked.

Stokholmi kongressil läks majandusjuhtidel korra luua ühist väerinda proteksionismi vastu. 1927. aasta kongress tunnustas, et maailma heaolu uuesti jaluleseadmist kõige enam edendaks kaubanduslike tõkete kõrvaldamine — esimeses jões tollitakistuste kaotamine — kuna tollipiirid on suurimaks takistuseks rahvusvahelise kaubanduse arenemise teel.

Nende resolutsioonide läbiviimist arutati diplomaatlikkudel ja valitsuskonverentsidel 1927. aasta oktoobris ja novembris ning 1928. a. juulis.

8. novembril 1927 kirjutati alla mitme riigi poolt konventsioonile sisse- ja väljaveokeeldude kaotamise kohta, millele pärastpoole järgnes veel lisakokkulepe 11. juulist 1928. a. 11. juulil 1928. a. sõlmiti veel kaks rahvusvahelist kokkulepet kontide ja toornahkade väljaveo keelu kaotamise kohta.

Need kokkulepped kujutavad endast riikide poolt astunud esimest sammu kaubanduse vabaduse poole. Seepärast tuleb ainult kahetseda, et tähendatud kokkulepped seni üksnes Belgias ja Suur-Britannias on ratifitseeritud. Seaduseelnõud kokkulepete ratifitseerimiseks on parlamentidele esitatud veel Saksa, Hollandi, Austria, Rootsi ja Helveetsia valitsuste poolt.

Ka Eesti on alla kirjutanud 8. nov. 1927. a. konventsioonile. Minu arvates ei saa meie aga veel selle ratifitseerimisele asuda munade ja või väljaveo kitsenduste tõttu ilma vastava reservatsioonita. Rahvusvahelistele konventsioonidele 11. juulist 1928 (kondid ja toornahad) ei ole Eesti seni, niipalju kui mul teada, veel alla kirjutatud.

Tollialandused.

Mis puutub tollimäärade alandamisse, siis on Stokholmi kongressi praktilised tulemused veelgi vähemad. Ameerikas on praegu valmis seaduseelnõu tollide tõstmiseks; ka Inglismaal on märgata tendentsi tollide kõrgendamise poole ja teistes maades on tolle vähe või koguni mitte alandatud. Seepärast ongi Rahvusvahelise Koja poolt nende küsimuste kohta Rahvasteliidu Nõuandva Komitee majanduskomisjonile sisse antud märgukirja põhitoon pessimistlik ja tõsine.

Üksnes tollivormaaluste vähendamise alal näivad puhuvat värskemad tuuled. Siin on tehtud ka diplomaatlikkudel ja valitsuskonverentsidel positiivseid ja praktiliselt läbiviidavaid ette-

panekuid kaubandust halvavate raskuste kõrvaldamiseks.

Pessimistlikud kõned, peetud majanduspoliitika komisjonis.

Kuna Stokholmi konverentsil tuli ilmsiks mõne kõneleja kärsitu pealekäämine kaubandustökte kaotamise küsimuses, siis väljendus Amsterdami pessimism ettekannetes selle küsimuse arenemiskäigu kohta.

Belgia delegaat Gerard tähendas teatava reaktsiooni peale tollipoliitika alal. Riedl (Austria) ütles, et silmas pidades Euroopa kaubanduspoliitilisi vapustusi, tuleks leida teid kaubanduspoliitika tasakaalustamiseks. Euroopa pidavat endale muretsema rohkem ruumi oma enda piirides; see aga olewat võimalik ainult tihedama majandusliku koondumise kaudu üksikute riikide vahel. Sarnane koondumine ei tohi aga teiste riikide vastu olla sihitud. Kõneleja arvates oleks ehk vahest küllalt sellest, kui esialgu ainult majandusliiduga lepitaks Euroopa riikide vahel poliitilise liidu asemel. Euroopa ei püüdvat midagi muud kui seda, mis Ameerikal juba algusest peale on olnud.

Tähelepanu vääris veel sir George Paish'i kõne, kes Euroopa olukorrast õige kurva pildi tõi.

Sisse- ja väljaveokeeldude kaotamise ning tollialanduste kohta käivad resolutsioonid.

Pärast seda kui mitmed kõnelejad veel sõna olid võtnud ülaltoodud küsimuste selgitamiseks, ühineti komisjonis terve rea resolutsioonide kohta, mis hiljem täiskogu poolt kõik vastu võeti.

Mis puutub ülalnimetatud 4 rahvusvahelisse konventsioonis, siis käib Koda peale, et need õigel ajal ratifitseeritaks kõigi alla kirjutatud riikide poolt. Seda nõuab Koda mitte ainult silmas pidades nende kokkulepete tähtsust, vaid ka seepärast, et nad kujutavad endast riikide esimest meelevaldust kaubanduse suurema vabaduse kasuks. Peaks ratifitseerimiseks takistusi tekkima, siis palutakse rahvuskomiteesid neist takistustest Rahvusvahelisele Kojale teatada.

Edasi konstateerib Koda kahetsusega, et Stokholmi kongressi soov lõppu teha tollikõrgendustele ning selle asemele seada üsna vastupidine suund, 1928. aastast alates mitte loodetaval määral teostunud pole. Koda apelleerib seepärast riikide majandusliku solidaarsuse poole ja loodab, et riigid endid tulevikus sellest äratundmisest lasevad juhtida.

Kaubanduspoliitika alal kongressil ülestõstetud küsimustest olgu siin nimetatud ainult mõned, mis meid eriti võiksid huvitada:

Enamsoodustuste klausel.

Suur-Briti protestist hoolimata võeti see küsimus elava vaidluse alla. Olgugi, et mitmed riigid endid veel pole väljendanud, on siiski olemas soov kindlaks määrata üldiselt maksev skeem selle klauseli jaoks ning töötada selles sihis, et enamsoodustuste klausel sisse võetaks mitte ainult kahepoolsetesse, vaid ka mitmepoolsetesse lepingutesse.

Välismaalaste kohta maksvad määrused.

Kongress avaldas soovi, et 5. novembril 1929. a. Genfis peetav diplomaatlik konverents välja töötaks rahvusvahelise konventsiooni, mis puutub välismaalaste kohta käivateesse määrustesse (viisumite lõplik kaotamine, välismaalaste asumisõigus). Raskused tekiksid siinjuures kõigepealt Poola ja Ameerika Ühisriikide poolt. Ka meile on see küsimus tähtis (kaubareisijad) ja oleks soovitatav, kui meie välisministeerium enne oma esindaja määramist konverentsile ühendusse astuks asjast huvitatud majandusringkondadega.

Kaudne protektsionism.

Saksa delegaat dr. Hamm juhtis kongressi tähelepanu neile sagedasti ettetulevatele juhtumitele, kus võrdlemisi madalate sisseveotollidega riik mitmesuguste määrustega oma madalad tollitaksid illusoorseks teeb. Sarnased tollitõstmise abinõud võivad seista näiteks tagant järele tempelmaksu ja teiste maksude sissenõudmises, päritolutunnistuste ja ekspertiiside nõudmises, pikaldastes tollivormaaalustes jnc.

Riiklikud ja eraettevõtted.

Pikalt ja laialt arutati kongressil riiklike ettevõtete küsimust. Kõik kõnelejad ühinesid arvamisega, et riiklikud ettevõtted eraettevõtetele majanduslikult alla jäävad. Helveetsia, kus raudteed ja elektrijõud kuni ¼ on riigistatud, delegaat läks koguni oma kõnes nii kaugele, et ütles: „Riiklikud ettevõtted kui poliitika sünnitused on ja jäävad, eriti demokraatlikkudes maades — millist iseloomu nad ka ei kannaks — ikkagi ainult poliitikatagemise vahenditeks. Kuidas suudaksidki rahvaesindajad vastu panna kiusatusale oma populaarsust tõsta uute raudteede ja hoonete ehitamisega, ametnikkude soodustamisega jne.“

Peaaruanaja mr. Barnes Ameerikast tähendas oma lõpukokkuvõttes, et Euroopa ajalooline ja sotsiaalne arenemiskäik endaga kaasa on toonud riigi majandusliku tegevuse. Põhja-Ameerika võrratu õitseng aga ja tema elanikkude õnnelikud elutingimused on eramaajanduse tulemus.

Kahekordne maksustamine.

Tähtsamaks tõketest, mis rahvusvahelise kapitali ja kaupade liikumist takistavad, osutub kahekordne maksustamine. Sarnast maksustamist saab ära hoida, kui maksustamise õigus antakse kas ainult sellele riigile, kus maksukohuslane alaliselt asub, või jällegi ainult riigile, kust sissetulekuid saadakse.

Rahvusvaheline Kaubanduskoda soovitab riikidele asuda selle tõkke peatsele kõrvaldamisele nii riikidevaheliste konventsioonide kui ka maksuseaduste revideerimisele võtmise kaudu.

Peakomisjonid transpordi ja liikumisküsimuste alal.

Transpordi- ja liikumisosakonnas andis sir John Sandeman Allen üldaruande selle komisjoni tööst. Aruanne sisaldab endas 19 allkomisjoni tegevuse ja osutub tähtsaks tööks transpordiprobleemi ja rahvusvahelise läbikäimise kohta maal, merel ja õhus.

Meritranspordi allkomisjonis arutati

lippude-eesõiguse kaotamise

küsimust. Mitmed väikeriigid kasutavad oma eneste laevade suhtes silmapaistvat eesõigust võrreldes võõra lipu all sõitvate laevadega. Eriti karmid on selles suhtes Portugali ja Peru määrused.

See küsimus ei ole uus. Juba 5 aastat tagasi kirjutati alla 16 riigi poolt kokkuleppele merisadamates maksva rahvusvahelise korra kohta. See konventsioon on seni aga ainult 6 riigi poolt ratifitseeritud. Rahvusvaheline Koda otsustas vastavate rahvuskomiteede kaudu uuesti samme astuda, et konventsioon ratifitseeritaks.

Oma teravmõttelises kõnes käsitas Ameerika delegaat, New-Yorgi advokaat H a i g h t,

konossementide ühtlustamise küsimust.

Konossementide ühtlustamise konventsiooni (Haagi reeglid) ratifitseerimine on seni ainult vähestes maades läbi viidud. Üksnes Belgias ja Inglismaal on need reeglid seadusega vastu võetud. Skandinaavia riigid on jäänud äraootavale seisukohale. Prantsusmaal pole tehtud mingit lõppotsust. Ühisriikides on reederitel hooldaja seisukoht, kuna Itaalia konventsiooni poolt on ainult tingimusega, et konventsioon ka teistes maades omaks võetakse.

Saksamaa seisukohta selles küsimuses selgitas Hapagi direktor B o e g e r:

Saksa reederid ei ole Haagi reeglite kinnitamise poolt, kuna Saksa seadused küllaldaselt kaitset kindlustavad ebaausate meetodite tarvitamise vastu. Reeglite mõned määrused käivat Soome- ja Lõuna-Ameerika sadamates maksvate kommetsi vastu.

Skandinaavia ja Saksa majandusjuhtide seisukoht on ka meile äärmiselt suure tähtsusega, kuna teatavasti mõned meie kohtuministeeiumi meriõiguse komisjoni liikmed tahavad läbi viia Haagi reeglite vastuvõtu meil Eestis, hoolimata sellest, et Kaub.-Tööstuskoda ja Börsikomitee on asunud selles küsimuses rohkem või vähem vastupidisele seisukohale.

Edasi arutati:

Kaubandusliikude raudteedokumentide

sisseseadmise võimalusi, millised dokumendid vastaksid merikonossementidele. Siinjuures tähendati mitmesuguste praktiliste raskuste peale, mis selle kavatsuse teostamist märksa takistavad.

Õhustranspordi

allkomisjonis võeti vastu mõned otsused, milles nõutakse, et õhusõidu eraõiguse küsimused tuleksid kõigis riikides ühtlustamise mõttes korraldada.

Tähelepanu väärrib veel Rahvusvahelise Kaubanduskoda soov, et tähtsamates rahvusvahelistes kaubanduskeskkohades tuleksid asutada

õhusõidu vabasadamad,

kus kaupu laadida, lossida ja ladusesse paigutada lubatakse ja võimalus antakse ka lennukeid tollivabalt parandada.

Juriidilises komisjonis

tekkis elav mõttevahetus

kaubandusliikude patentide ja autoriõiguste kaitse

arutusel.

Lõpptulemusena läkati tagasi Rahvasteliidu vastava komisjoni ettepanek, sest leiti, et see praktiliselt on läbiviimata.

Näituste ja messide komisjonis

võeti kolm resolutsiooni vastu. Nendest pannakse valitsustele ette Pariisis 1928. a. sõlmitud rahvusvaheline konventsioon ratifitseerida. Konsta-teeriti, et tegelikult on juba käesoleval aastal Pariisis kindlaks määratud põhimõtete järele käidud. Rahvusvaheliste messide ühing peaks tulevikus hoolt kandma, et näitusi ei peetaks mitmes kohas korraga. Niisugune kitsendus on juba autotööstuses läbi viidud ja võib loota, et need põhimõtted kõigepealt õhuasjanduses ja raadiotööstuses käsitlemist leiavad.

Erikomisjon harutas

korruptsiooni (alkäemaksu võtmise) vastu võitlemise

küsimust ja kaubanduse moraali vastaste võtete eemaldamist. Otsustati paluda Rahvasteliitu vastav konventsioon välja töötada.

Hiinalt olid ilmunud 15 delegaati, kes oma kodumaa majanduse suhtes pikema ettekandega esinesid. Suuremate mõttevahetuste järele konstateeriti, et Hiina rahvusvaheliste laenude peale loota ei või niikaua, kui tema poliitiline elu ei ole stabiliseerunud.

Hiina delegaate, kes esimest korda Rahvusvahelise Kaubanduskoja kongressist osa võtsid, võeti täisõiguslikkudeks liikmeteks vastu.

Kongress arutas muuseas ka

Young'i heakstegemiskava,

mille üle huvitavate ettekannetega esinesid Saksa delegaadid Dernbrug ja Fr. von Mendelsohn. Kongress avaldas lootust, et Pariisi ekspertide otsused heakstegemisküsimuse lõplikule lahendamisele viivad.

Ka võeti vastu resolutsioon, milles Rahvusvaheline Kaubanduskoda oma täielikku solidaarsust alla kriipsutab Kelloggi-pakti põhimõtetega.

Juriidilise osakonna juhataja René Arnaut refereeris

Rahvusvahelise Kaubanduskoja vahekohtu tegevuse üle.

Stokholmi kongressist saadik on alustatud 120 uut asja, nii et arutusel olevate asjade arv ulatub 337-ni. Peale ainsa erandi on kõik Rahvusvahelise Kaubanduskoja vahekohtu otsused kaotaja partei poolt vabatahtlikult täidetud, ilma et protsessivõitja oleks pidanud pöörama hariliku kohtu poole vahekohtu otsuse täitmise nõudmisega.

Stokholmi kongressil 1927. a. tekkisid resolutsioonide vastuvõtmisel mitmesugused takistused

keeleraskuste tõttu.

Tõlgid ei jõudnud õigel ajal koosolekutel ette pandud resolutsioone tõlkida ja seepärast tuli kongressil mitu korda oma töö edasi lükata. Amsterdamis kongressil oli see küsimus palju paremini lahendatud. Oli üles seatud n. n.

Filene-Finlay-aparaat,

mis ühendab tõlkimistööd telefonisüsteemiga. Iga delegaadi kohale oli üles seatud väike telefon. Kongressil peetud kõned tõlgiti juba kõne ajal vilunud tõlkide poolt teistesse keeltesse (näit. Inglise ja Saksa keele) ja need tõlked anti isäralise mikrofoni kaudu edasi, nii et delegaatidel oli võimalik näit. prantsuskeelset kõnet sama kõne ajal Saksa või Inglise keeles kuulata. Inglisekeelset kõnet võis kuulata Prantsuse ja Saksa keeles jne.

Lõppeks ei saa nimetamata jätta ülilakhet vastuvõttu, mis kongressist osavõtjatele osaks sai

Hollandi kaubandus- ning tööstusringkondade poolt.

Amsterdami linnavalitsus kutsus kongressi liikmed pidulikule kontserdile dr. W. Mengelbergi juhatusel. Kontserdi vaheaegadel Amsterdamis linnapea de-Vlugt ühes abikaasaga tervitasid lähtsamaid välismaa delegaate jalutusruumis.

Vastuvõtukomitee oma poolt palus 10. juulil delegatsioonid pidulikule lõunasöögil, millest osa võtsid ka kõik Hollandi ministrid ja terve diplomaatlik korpus. Külalisi oli ilmunud 1500 ümber ja bankett möödus ülevas meeleolus. Arvurikkad lõunakõned anti edasi häälekõvendajate kaudu, kuna muidu oleks olnud võimatu hiiglasaalis aru saada kõnedest.

11. juulil korraldati väljasõit Rotterdami. Erarongiga toimetati delegaadid Vlaadingseni (Rotterdamis läheduses). Sealtehti laevasõit läbi sadama, millele järgnes eineokeaniaurikul „Statendam“ (30.000 tonni). Hiiglaaurik kuulub Hollandi-Ameerika laevaliinile.

Sama päeva õhtuks kutsus Hollandi kuninganna kongressist osavõtjad Amsterdamis lossi suareele.

Ka Läti ja Leedu delegaatidega oli meie delegatsioonil juhus arutada üldiseid küsimusi. Kaubandus-Tööstuskoja esimees hr. Puhk kutsus Eesti delegatsiooni nimel naaberriikide delegatsioonid väljasõidule autodes Zaudforti supelkohta (umbes 60 kilom. Amsterdamist), kus koos einetati. Väljasõidust võtsid osa peale Läti delegaatide Schwarzzi ja Heldi ning Leedu delegaadi Dobkevičiuse ka Eesti kindralkonsul Bauer.

Kongressi lõpp.

13. juulil leidis aset kongressi lõpuistung, kus Rahvusvahelise Kaubanduskoja uueks esimeheks valiti endine kauaaegne Belgia pea- ning rahaminister

Georges Theunis.

Oma ametisseastumise kõnes, mis ühtlasi oli kongressi lõpukõneks, toonitas kõneleja, kui palju veel teha jääb rahvaste koostööks majanduse alal. Seni olevat maailma majandusjuhtide ühine hääle leidnud vaid nõrka vastukõla üksikute valitsuste juures.

Kuigi seniste kongresside praktilised tulemused mitte alati ei vastanud sellele, mida neilt oodati, siis tuleb minu arvates selle nähte põhjust otsida peamiselt asjaolus, et rahvusvaheliselt koostööl loodeti liig kiireid edusamme. Lõppude lõpuks peab ju ometi avalik arvamine

ükskõik milliste rahvusvaheliste määruste suhtes ikkagi küpseks saama, enne kui neist saavutatakse laialisemal alusel põhjenev edu. Rahvus-

vaheline koostöö majanduslikul alal kestab aga ainult mõned aastad ja see on rahvaste elus väga lühike aeg.

Meie maksusüsteemi puudused.

Nüüd, kus on hakatud majandusministeeriumi ümber korraldama vastavalt elulistele nõuetele ja meie oludele, ei tohiks ka puudutamata jääda meie maksustamissüsteem. Viimase oleme pärinud Venelt. Kui otstarbekohane oli see maksusüsteem Vene riigile, see ei või praegu kedagi enam huvitada. Kui kohane on ta aga meie oludes, on juba teine küsimus.

Maksud etendavad riikide korralistes eelarvetes ikka tähtsamat osa ja on märgata tendentsi riigi tulusid võtta ainult maksudest. Nii teevad maksud välja korrallistest tuludest: Hispaanias — 95%, Inglismaal — 90%, Prantsusmaal — 92%, Čehhoslovakkias ja Rumeenias — 89%,reekas — 88%, Poolas ja Austrias — 82%, Helveetsias ja Soomes — 80%, Lätis — 78% ja Eestis — 69%. Kõige vähem tulu maksudest saab Leedu — 65%.

Maksude iseloom ja maksustamise objektid on igas riigis erinevad, olenedes mitmesugustest majanduslikkudest tingimustest ja maksupoliitikast. Üldjoontes võib aga maksu liigitada kahte peaarühma — otsekohesed ja kaudsed. Viimaste hulka kuuluvad peamiselt tollid, aktsiisid ja tulud monopolidest.

Mida rohkem on arenenud riik ja tema majanduslik elu, seda tähtsamat osa etendavad maksustamises otsekohesed maksud. Nii moodustavad tulud otsekohestest maksudest Inglismaal — 53%,reekas — 35%, Belgias, Hispaanias ja Daanis — 32%, Saksamaal — 31%, Itaalias — 27%, Poolas — 24%, Rootsis — 23%, Čehhoslovakkias — 21%, Portugalis — 19%, Austrias ja Rumeenias — 18%, Soomes — 16%, Bulgaarias — 15%, Leedus — 14%, Eestis — 11%, Lätis — 8,4% ja Helveetsias — 6,9%. Mis puutub otsekohestesse maksudesse Helveetsias, siis tuleb tähendada, et selle riigi sissetulekuid moodustavad peamiselt tollid, kuna kõik otsekohesed maksud moodustavad kantonite sissetulekuid. Seetõttu ei saa ka Helveetsiat üldse võrrelda teiste riikidega.

Nagu nägime, moodustavad meil tulud otsekohestest maksudest ainult 11% ja maha jääb meist ainult Läti. Seejuures ei saa aga vaikes mõõda minna asjaolust, et just otsekohesed maksud tekitavad meil kõige suuremat nu-

rinat ja rahulolematust. Millest on aga see tingitud?

Kõige pealt otsekohestest maksude rohkusest. Meil võetakse tulumaksu, mida peavad tasuma kõik kodanikud, kes mingisuguseid sissetulekuid saavad. Siis võetakse peale selle töösturitelt ja kaupmeestelt äri- ja töötusmaksu.

Viimast võetakse põhiärimaksu, lisamaksu ehk põhiärimaksu, kapitalimaksu ja kasu protsendi maksude näol. Kinnisvarade omanikelt võetakse varade müügi puhul kinnistumaksu ja aasta jooksul saadud tulude pealt — maa- ja hoonetemaksu. Kapitali omanikkudelt ja kasutajatelt võetakse maksu kapitali % ja lõppeks varade üleminekul (omaniku surma puhul) teisele omanikule — pärandusmaksu.

Ühed ja samad isikud peavad maksma mitmesuguseid otsekohesed makse ühe ja sama tulu pealt. Meie ei taha vaadelda kõikide maksnikkude kihtide maksustamist, mis viiks liig kaugele, vaid piirdume käesolevas artiklis ainult kaupmeeste ja töösturite maksustamisega.

Eelnimetatud otsekohestest maksudest tasuvad töösturid ja kaupmehed kõige pealt tulumaksu. Tulumaksu võetakse ettevõtjalt selle puhaskasu osa pealt, mida ta on saanud ettevõttest, tasu pealt, mis ta on saanud isikliku töö eest ettevõttes, tema tulude pealt kapitalidest ja kinnisvaradest. Maks on progressiivne ja progressioon tõuseb kuni 36%. Järelikult suurem ettevõtja peab maksma üle kolmandiku tuludest riigile ainult tulumaksu näol.

Põhiärimaksu võetakse kõigilt ettevõtetelt alustel, mis on päritud endiselt Vene riigilt, kus ettevõtete arv oli suur ja mitmekesine, olenedes suurest ja mitmelaadilisest riigi territooriumist. Need alused on keerulised ja ei vasta põrmugi meie oludele, nii et nad isegi eriteadlastele sünnitavad suuri raskusi ja arusaamatusi nende käsitlemisel. Milleks on aga need keerulised alused tarvilised, jääb täiesti arusaamatuks, sest põhiärimaks (äritunnistus) kujutab enesest ainult üht ärimaksu osa, mis on ettemaksuks riigile ja mida peavad ka tasuma maksujouetaks jäänud ja kahjudega töötanud ettevõtted. Ettevõtjatele on aga see maks kindlustuseks, et iga

kodanik ei saaks eksperimente teha tööstuse ja kaubanduse alal.

Edasi tuleb lisaärimaks, mida võetakse jällegi ettevõtete puhaskasu pealt. Erineb tulumaksust ainult seega, et progressioon on vähem ja kõigub 5—8% vahel ja puhaskasu kindlaksteemise alused on teised kui tulumaksul.

Kõigi ettevõtete kinnisvaradelt võetakse maa- ja hoonetemaksu ja kinnisvarade müügi puhul kinnistumaksu. Need maksud on juba proportsionaalsed.

Kui ettevõtjal leidub liigseid kapitale, kas %-paberite või tähtajaliste hoiusummade näol, siis võetakse temalt saadud %% pealt maksu riigi heaks. Kui aga ettevõtjal on kapitali puudus, mis meil on alaliseks nähteks, ja ta peab seda hankima pankadelt laenude näol, peab ta jällegi maksma tasutud %% pealt riigimaksu. Kuigi maks on proportsionaalne, siiski suurendab ta produktiooni kulusid ja sunnib ettevõtjaid kõrgendama saaduste hindu, mis omakorda raskendab võistlust välismaa ettevõtjatega.

Lõppeks kui ettevõtja surma puhul läheb ettevõtte üle teisele omanikule, võetakse ettevõtte väärtusest pärandusmaksu. See maks on jällegi progressiivne ja progressioon ulatub kuni 50% varanduse väärtusest. Teiste sõnadega, omaniku surma puhul konfiskeerib riik kuni 50% ettevõttest. See on aga ettevõtte hävitamine. Kaubanduslik või tööstuslik ettevõtte on väga õrn ja tundlik organism. Igasugune kapitali võnkumine avaldab suurt mõju. Ja võtta ettevõtte operatsioonikapitalist 50% kogu kapitali väärtusest, kaasa arvatud ka investeeritud kapital, see on operatsioonikapitali likvideerimine. See on otse kuritegu ettevõtte suhtes. Kui elavast organismist veri välja lasta, siis on ta surnud. Ja sarnast tegu nimetatakse tapmiseks ja karistatakse kriminaalseadustega. Ettevõtte suhtes võib see aga sündida seaduslikul alusel. Omaniku vahetus ei tohi lõhkuda tööstust ja kaubandust. Juba omaniku vahetuse faas ise mõjub ettevõttele halvavalt, kui vana ja vilunud juhi asemele astub uus, tihtiigi kogematu. Pealegi meie oludes, kus tööstus ja kaubandus seisab väga nõrgal alusel kapitali suhtes. Kapitali katsutakse hankida iga viisi küll välis-, küll sisemaalt. Kurdetakse kapitalipuuduse üle. Ja sealjuures hävitatakse ka veel seda natukest, mis meil on olemas, mis on suudetud meie tööstusse ja kaubandusse mahutada. Kõige kurvem on aga just see asjaolu, et maksustamisega hävitatakse just kõige teguvõimsaimad ettevõtteid, kes kõige peale vaatamata suudavad siiski veel kasudega töötada. Nende edas-

pidisele arenemisele panch piiri maksev maksusüsteem oma progressiivse iseloomu ja saadud tulu mitmekordse maksustamise tõttu. Eltoodud on maksev seadusliku ja ideaalselt õiglase maksustamise juures. Tegelikult ei sünni maksustamine sugugi ideaalselt. Lisaärimaksu või, nagu teda teisiti nimetatakse, puhtakasumaksu, võetakse täiesti teoreetiliselt arvatud puhaskasu pealt. Ei küsita, kas ettevõtte on kasuga või kahjuga töötanud. Tehakse kindlaks umbkaudu ettevõtte läbikäik. Arvatakse selle alusel välja keskmiste kasu %% järele puhaskasu ja määratakse viimase pealt maks.

Kui raamatupidamist ei ole, pole ka võimalik tõestada ettevõtte tegelikke tulemusi. Suuremal arvul ettevõtetel meie oludes on niivõrra väike puhaskasu, et seda jätkub vaevalt ettevõtja ülalpidamiseks, aga mitte kuidagi raamatupidaja palkamiseks. Pole ka peaaegu mingit kasu raamatupidamisest. Suurem osa maksuametnike on vähikud raamatupidamises ja katsuvad leida mingisugust vormilist viga,*) raamatutes, et neid aga kuidagi viisi tagasi lükata Sealjuures kasutatakse aga ära raamatute andmed läbikäigu kohta ja nende andmete põhjal arvatakse välja puhaskasu, keskmise kasu % alusel. Sarnane modus on ettevõtjad nii ära hirmutanud, et nad üldse on loobunud ärraamatute esitamise maksuinspektorile. Viimane asjaolu võtab aga ettevõtjailt koguni võimaluse vastu lauset esitada. Ärimaksu seaduse põhimõtte järele peab ettevõtja, aga mitte maksustaja, tõestama puhaskasu suurust, mistõttu ettevõtja peab tahes-tahtmata maksma puhaskasumaksu ka siis, kui ettevõtte on töötanud kahjudega.

Sugugi parem lugu nole ka tulumaksuga. Kui ettevõtja ei suuda ümber lükata puhaskasumaksu määramisel kindlaks tehtud puhaskasu, siis võetakse see ka veel aluseks tulumaksu määramisel ja mingisugune protest enam ei aita, ehk küll tulumaksu seaduse põhimõtte järele peab maksustaja tõestama maksualuse tulu.

Sarnase maksustamise mooduse tagajärjel on ettevõtjad sunnitud maksma makse kas suuremate tulude pealt kui nad tegelikult saanud või koguni kahjude pealt. Sagedaks on muutunud nähted, kus ettevõtjad on sunnitud laenama pangast raha maksude tasumiseks, lootuses tulevaste tulude peale. Sarnase süsteemi juures ei saa aga tulevikus ka mingisuguseid tulusid olla ja ettevõtte on määratud hävimisele. See ei ole aga sugugi normaalne nähe.

*) Vaata „Kaubandus-Tööstuskoja Teataja“ nr. 14 — 1929. a.

Teisest küljest räägitakse, et sarnase süsteemi juures võivad ka maksjad pääseda vähe- ma maksuga. Leidub ka üksikuid sarnaseid juhtumeid. Kuid selleks on sunnitud need ettevõtjad tarvitama igasuguseid lubamatuid võtteid kas koos maksustajatega või harvemalt iseseisvalt.

Kõik see süsteem mõjub aga ruineerivalt ettevõtetele ja demoraliseerivalt ettevõtjatele.

Eeltoodust tuleb järeldada, et meie otsekoheste maksude arv on suur, nende määramise alused on keerulised, maksu määramise tehnika vildak ja ebaõiglane ja kõrge progressioon mõjub halvavalt meie oludes.

Soomes on ainult üks otsekohene maks. See on tulu- ja varandusmaks, mida võetakse saadud tuludelt kui ka varanduste väärtustelt. See maks annab üksi 16% kogu Soome riigi tuludest, kuna aga meie kõik keerulised otsekohesed maksud kokku ainult 11%. Sealjuures ei kutsu välja see maks mingit rahulolematust maksjate seas. Nii on maksustatud käesoleval aastal Helsingis umb. 70.000 maksjat ja nendest on umb. 400 maksjat annud vastulaused sisse. See on ainult 0,6%. Meil on aga üksikutes maksujaoskondades 1927. a. tulumaksu vastulausete põhjal vähendatud kuni 27%.

Edasi ei ole meil otsekohesed maksud ühtlaselt jaotatud rahvakihtide vahel, nagu alljärgnevast näitest selgub:

Maksjate liigid	1927. a. maksud 1000 kroon.			
	Tulu- maks	Äri- maks	Maa- ja hoonetemaks	Kokku
1. Põllupidajad . .	762	—	408	1170
2. Tööstur. ja kaup- mehed . . .	1232	2400	—	3532
3. Palgalised . . .	1263	—	—	1263
Kokku	3527	2400	408	6066

Nimetatud otsekohestest maksudest langeb töösturitele ja kaupmeestele 60%, põllupidajatele 19% ja palgalistele 21%.

Veel selgemaks muutub pilt, kui vaatleme aktiivsete elanikkude vahekorda, kellele langeb maksukoorem. Rahvalugemise andmetel on meil aktiivseid elanikke töö suhtes:

I. Iseseisvaid:

1. Põllumajanduse alal	115140	ehk 26%
2. Kauband.-tööstuse alal	39940	„ 9%
3. Muudel tööaladel	34922	„ 9%

II. Palgalisi

246058 „ 56%

Kokku 436060 ehk 100%

Tähendab 9% kogu aktiivsetest elanikkudest peab tasuma 60% otsekoheseid makse.

See näitab, et otsekoheste maksude alal puudub igasugune süsteem. Üksikud tululiigid maksustatakse mitmekordselt, mitmesugustel alustel ja maks arvatakse välja erinevate meetodite järele. Ei ole ka mingit süsteemi üksikute maksjate liikide maksustamisel.

Need pahed nõuavad kiiret ja radikaalset parandust.

Et seda ülesannet kergendada, lubame endale siin esineda mõnede näpunäidetega, kuidas seda teha.

Tuleks ka meil panna maksma üksainus otsekohene maks Soome eeskujul, mille järele tuleksid ühekordselt maksustamisele kõik tulud:

- 1) põllumajandusest;
- 2) kaubandusest ja tööstusest;
- 3) rahalistelt kapitalidelt;
- 4) kinnisvaradelt;
- 5) vabast elukutsest ja
- 6) palgalised.

Kaubanduse ja tööstuse alal asendaks uus maks praeguse tulumaksu, äri ja tööstusmaksu, maa- ja hoonetemaksu ja maksukapitali %%. Siin võidakse mõningate vastuväidetega tulla. Näit. et põhiärimaksu (äritunnistused) kuidagi kaotada ei saa põhjustel, mis juba eelpool toodud. Lõppeks pole ka tarvis teda kaotada. Võiks võtta ettevõtjailt, uue maksu ettemaksuna, mingisugune summa ettevõtete registreerimisel. Kuid selle maksu alused ei tarvitse sugugi nii keerulised olla kui praegu maksval põhiärimaksul. Väga hästi võiks jaotada tööstused kolme liiki: suur-, kesk- ja väiketööstused, nagu seda praegu mõnedel muudel aladel praktiseeritakse ja selle liigituse alused on juba välja kujunenud. Kauplusi võib väga hästi jagada kahte liiki: en gros ja en detail. Hädakorral võib ka kolmas liik luua. Need on kauplused, kes müüvad en detail ja en gros. Vastavalt neile liikidele tuleks ka ära määrata uus maksu ettemaksu osa, mida tasutakse ette aasta alul ettevõtte registreerimisel. Meie naaberriigis Lätis on juba aru saadud põhiärimaksu Vene aluste absurdususest ja seal võetakse põhiärimaksu proportsionaalselt möödunud aasta läbikäigule.

Põllumajanduse alal asendaks uus maks tulumaksu ja maa- ja hoonetemaksu. Ainult vabakutselistele ja palgalistele ei tooks uus maks muudatusi. Ta asendaks neile praeguse tulumaksu.

Sarnase süsteemi juures muutuks palju liht-

samaks maksustamise protseduur, jääksid ära paljud arusaamatused maksjate ja maksustajate vahel, maks jaotataks õiglaselt üksikute maksjate liikide vahel jne.

Mis puutub aga parandusmaksusse, siis tuleb see kas kaotada kui täiesti kahjulik meie rahvamajandusele või muuta vähemalt proportsionaalseks.

A. K.

Kaubandus-tööstuskoja teateid.

Juulikuu esimesel poolel registreeritud uued firmad:

1. Elise Alton, Tallinnas, kohvik „Salme“.
2. Theodor Bachmann, Tartus, toiduainetekauplus.
3. Tehnikabüroo G. Berg ja Ko., Tallinnas, täisühing; täisosanikud Gerhard Berg ja Gustav Mühlbach.
4. Karl Elken, V.-Maarja, einelaud.
5. Kaubandus- ja tehnikakontor O. Grenz, Tallinn.
6. M. Furmansky ja Pojad, Tartus, valmisriietekauplus ja metsaäri; täisühing, täisosanikud Moses, Tevi ja Isak Furmansky.
7. Elise Heiden, Tapal, toiduainetekauplus.
8. Ida Hansben, Kasepää v., toiduainetekauplus.
9. Jeruchmanov & Lieberthal, riidekauplus „Progress“, Tallinnas; täisühing, täisosanikud Jeruchum Jeruchmanov ja Jakob Lieberthal.
10. H. Jänes, Viljandis, likööri-, napsi-, veini- ja koloniaalkauplus.
11. Jüri Kodras, Tallinnas, paberi- ja kirjutusmaterjalikauplus.
12. Hans Kossas, Tallinnas, toiduainetekauplus.
13. Jaan Kukk, Tartus, toiduainetekauplus.

14. Marie Kusnets, Tallinnas, toiduainetekauplus.
15. Leonhard Kuusk, Tartus toiduainetekauplus.
16. Jaan Kuusma, Tallinnas, toiduainetekauplus.
17. Karl Kübar, Tartus, talurahvakauplus.
18. Karl Laas, Pärnus, toiduainetekauplus.
19. Oskar Lubja, Tartus, naisterahva kübaraäri.
20. Armin F. Palm, Tallinnas, parfümeeria- ja kosmeetikaainetekauplus.
21. Marie Pariis, Tähtvere v., talurahvakauplus.
22. August Sauga, Võrus, toiduainetekauplus.
23. Karl Soovik, Pärnus, toiduainetekauplus.
24. Albert Suits, Kastre-Võnnu v., talurahvakauplus.
25. Aleksander Vatsfeld, Tallinnas toiduainetekauplus.
26. Kuulutuste ja kirjatööde büroo „Tegur“, P. Veske Tallinnas.

Juulikuu esimesel poolel tegevuse lõpetanud firmad:

1. Alide Stint, Tallinnas, toiduainetekauplus.
2. K. Kippermann, Nõmmel, toiduainetekauplus.

Masinaehitustehas

Aktsiaselts

„FRANZ KRULL“

Tallinn. Asutatud 1865. a.

Kopli 68 — kõnetr. 4-20, 19-73.

Võtab tellimisi vastu malmvalatiste peale.

Valmistab: kõiksugust turumalmkaupa, pliimatõöstusmasinaid, auru-
katalaid, keskkütte radlaatoreid. Pumpe ja lgasuguseid töid masina-
ehituse ja raudtöö alal.

Nõudke hinnakirju.

Majanduslikke teateid kodu- ja välismaalt.

Karl Lemberg 50-aastane.

30 aastat tegev ärialal.

Karl Lemberg.

18. juulil s. a. puhitses meil üle kodumaa laialt tuntud ettevõtlik ja energiline ärimees, Karl Lemberg, A.-s. „Karl Lembergi“ peaosanik ja juhataja, oma 50. sünnipäeva ning samal ajal ka äritegevuse 30. aastapäeva.

Karl Lemberg on sündinud 18. juulil 1879. aastal Saaremaal, Mustjalas. Pärast linnakooli lõpetamist Kuresaares 28. augustil 1899. a., siirdus tema Tallinna Gustav Pihlaka raamatuja kirjutusmaterjalikauplusse. Siin teenis ta 16 aastat, olles hulga aastaid ärijuhiks. 1915. aastal asutas ta koos A. Kraemanniga iseseisva äri. Natuke hiljem lahkus A. Kraemann ärist ja Karl Lemberg jäi üksi suure „Soome paberilao“ omanikuks. Viimase 14 aasta jooksul on tema äri kiiresti kasvanud ja laienenud ning saanud üheks suuremaks äriks Tallinnas, omandades endale laia tutvuse ja hea kuulsuse üle kogu Eesti.

Juubilar on enda üles töötanud väsimata ja visa tööga, pidades lugu vanadest ärimehed tra-

ditsioonest, mis meie päevil paraku sageli unustatakse.

Soovime omapoolt lugupeetud juubilarile, kes praegu on veel täiesti teguvõimas ja energiline, juubeli puhul õnne ja edu ka tulevikus kodumaa ärielus hea eeskuju andmiseks ja oma äritegevuse arendamiseks veelgi hoogsamalt kui seni. —

VII Eesti näitus-mess 24. aug. — 2. sept.

Kaheaastase vaheaja järele korraldatakse tänava Tallinnas jälle näitus-mess, ülemaalse ja rahvusvahelise ilmega.

Kõik meie senised näitus-messid on läinud võrdlemisi hoogsalt, tuues liikumist, elu ja õhust meie majanduslikus tegevuses ja kaubanduslikus läbikäimises kodu- ja välismaaga.

Veel rohkem töötab seda eelolev näitus-mess, mis on tingitud sellest, et nüüd üldmesside vahel on pikem vaheaeg ning järgmine mess ka vaid 2—3 a. tagant kordub. Pealegi on meie n.-mess ainuke ülemaaline näitus tänava kodumaal ja ka Balti riikides. Viimaks olgu veel märkida, et see on ka viimane mess vanal näitusplatsil, mis õhutab kõiki väljapanijaid juhust kasutama.

N.-messi juhatus on ka hoolt kannud, et teha n.-messi sisukaks, mitmekesiseks ja ka õpetlikuks, et tõmmata sellele kogu maa ja ka naabermaade huvi. Selleks on peale üld-messi-osakondade, kus on esitatud kõik kaubanduse, tööstuse ja põllumajanduse alad, ühel ajal n.-messiga terve rida erinäitusi ühes võistlustega kodumaa saadustele, nimelt: IV eksportvõi, naha ja nahatööde, kodukäsitöö, laevasõidu, raadio ja raadiotarvete, lihtsa mööbli, sulgloomade ja pekonisigade erinäitused.

Et ühenduseloomist välismaadega soodustada neile võimaldades soodsalt tutvuda meie kaupadega ja vastukaupu pakkuda, on valitsuse vastutulekul paljud soodustused, nagu hinnata viisumid, Eesti, Läti, Saksa ja teistel raudteedel hinnaalandused jne. Samuti kodumaa väljapanekutele prii tagasivedu ja ekskursioonidele hinnaalandused. Kahtlemata mõjub see kõik kaasa, et kodumaa kaubad esinevad suures valikus ja n.-mess tõmbab kokku sügise-eelsel ostuajal kogu maa ja naabermaade huvi.

Nagu selgub, on ülesandmisi n.-messile õige rohkel arvul ja oleva huvi järele otsustades võib messile kõige paremat kordaminekut oodata.

Ruumide suhtes on korda läinud lisaks näi-

tusplatsile reserveerida limas veel kolm suurt maja, kuhu paigutatakse peaausjalikult erinäitused.

Julgeme avaldada lootust, et eelolev näitusmess saab meie majandus- ja äriiringkondades üldise huvi osaliseks, kaasa aidates meie majandusliku seisukorra tõstmisele ja lähikäigu suurendamisele.

Hoiusummad pankades näitavad vähest suurenemist.

Tänavu aasta esimestel kuudel on hoiusummad pankades jälle suurenenud, ehk küll mitte palju. Läänud aasta lõpupoolel vähenesid nad. Nii oli:

	1928 a. 1. aug. 20 era- ja 21 ühis- pangas.	1928. a. 1. detš. 20 era- ja 21 ühis- pangas.	1929. a. 1. apr. 19 era- ja 21 ühis- pangas.
	1000 kroonid.		
Tähtajalised hoiusummad	17.467	17.993	19.483
Jooksvad arved	41.291	40.421	41.090
Kontokorrennarvete krediit- saldod	3.185	2.785	2.526

Üldse hoiusummad . 61.943 61.199 63.099
1927 a. ja 1928. a. esimesel poolel oli hoiusummade kasvamine võrdlemisi nüüdse suurenemisega hoogne.

Protesteeritud vekslid.

Mai kuus näitas protesteeritud vekslite arv ja kogusumma jälle suurenemist. Protesti läks mai kuus 7.951 vekslit 1.892 tuh. krooni summas. Varemalt on vekslid arvuiliselt kõige rohkem tänavu aprillis (7.097 vekslit), summa suuruse poolest aga märtsis (1.762 tuh. kr.) protesti läinud. Protesteeritud vekslite seas on õige väikesummalisi, nii et ärimeeste ringkondades vekslite summa alamäärana kindlaksmääramise soovi pooldatakse.

Või väljavedu juunikuus 1929. a.

Piimasaaduste väljaveo kontrolljaama poolt on juunikuus võid läbi vaadatud, mis läks:

Inglismaale	26.001	tünni	ehk	1.354.183	kg.
Saksamaale	3 698	"	"	188.433	"
Daaniasse	102	"	"	5.173	"
Aafrikasse	7	"	"	319	"

Kokku . . 30.408 tünni ehk 1.548.109 kg.

1928. a. juunis läks välja 33.462 tünni, nii et või väljavedu tänavu juunis oli 3.054 tünni väiksem kui läinud aasta juunis.

Kanamunade väljavedu juunikuus. Munade väljaveo kontrolli poolt on käesoleva a. juunikuus läbi vaadatud ja väljaveoks kõlblikuks tunnistatud 3.606.840 muna, mis kõik Saksamaale ekspordeeriti. Munade väljavedu tänavu juunikuus oli suurem kui eelmisel aastal samal kuul — 1928. a. juunis ekspordeeriti 3.588 tuh. muna. Munade väljavedu tänavu aasta esimesel poolel on siiski väiksem olnud kui läinud aastal sama aja jooksul. Ekspordeeritud on tänavu aasta esimesel poolel üldse 6.305.400 muna, läinud aastal aga ekspordeeriti 9.689 tuh. muna. Munade suurem väljavedu on harilikult aasta teisest poolest, seepärast ei lase senise väljaveo suurus veel terve aasta väljaveo suurust ette näha.

Linade väljavedu.

Esimese 5 kuu jooksul on tänavu välja veetud linu 3.730 tonni ja takkusid 277 tonni. Linade väljaveo hooajast arvates (1928. a. oktoobrikuust) on 31. maini välja läinud 5.282 tonni linu ja 351 tonni takkusid. Linade väljaveo hooaeg on lõpul ja, nagu esialgsed kokkuvõtted näitavad, võib tõsta väljavedu juunikuus hooaja väljavedu umbes 5.600 tonni peale.

Elamiskuludes väike vähenemine.

Riigi stat. keskbüroo andmete järele olid elamiskulud, kui nad 1913. a. 100 arvata, tänavu 122. Aprillis langesid nad 119 peale ja sama kõrgel püüsid ka mai kuus. See langemine oli tingitud peaausjalikult toitluskulude vähenemisest.

✓ Tööta tööliste arv.

Tallinna linnavalitsuse tööhörsil oli 30. juuni õhtul registreeritud tööta töölisi 167 meest ja 208 naist, kokku 375. Läänud aastal samal ajal oli registreeritud 501 tööta töölist, neist 210 meest ja 291 naist. Tänavustest tööta töölistest oli suurem osa (118 m. ja 135 naist) lihttöölised. Teiste tööta tööliste hulgas oli 39 riietus- ja 32 ehitustöölisi ja 27 kantslei- ja kontori-ametnikku.

Türgi:

Uus tollitariif Türgis.

Meie peakonsul Türgis hr. Veeberman teatab, et uus tollitariif, mis väga tunduvate muudatus-

tega parlamendi poolt vastu võeti 1. VI s. a., kuuldavasti jõusse astub alles 1. oktoobril. Meile, samuti kui kõikidele teistele riikidele, kel kaubaleping Türgiga on sõlmitud enamsoodustuse alusel, on väga tähtis, kuidas riivab uus tariif meie kaupade huve. Nii pealinnas, Ankaras kui ka siin on peakonsul püüdnud selgitada seni sõlmitud kaubalepingute saatust, uue tariifi maksma hakkamisel, sest lepingu lisades olevad eritariifid kaovad seega automaatselt. Kuigi ametlikku vastust seni ei ole saadud, sest selle küsimuse lahendamiseks moodustatud eriline tollitariifikomisjon Ankaras pole oma tööd veel lõpetanud, — on siiski ustavalt poolt kuulda, et kavatsusel olevat kõigi kaubalepingute ülesütlemine kui mitte tervelt, siis teatud osades.

Soome:

Kartuliturg Helsingis osutus käesoleval aastal Eesti eksportööridele õige viletsaks. Vara kevadel levisid kuulujutud, et Eestist kartuli väljavedu keelatakse. Seetõttu soetasid Soome kartuli en-gros-ärid suuremad tagavarad kartuleid Saksamaalt ja Daanist; Eesti kartulid olid ka kvaliteedi poolest viletsad. Mõned purjekad seisavad maikuust saadik sadamas ja ei saa laadungist lahti. Müüakse Smk. 75, 70, 60 ja isegi 55 hektost. Turule on ilmunud juba värsked kartulid, hind Smk. 1:20 per kg.

Köietööstusele tollikaitset nõudvaid artikleid ilmub viimasel ajal ühtelugu majandusajalehis ja ajakirjus. „Kauppalehti“ 14. VI toob jälle pikema kirjutise, kus väidetakse, et Soomele ebasoodsa kaubalepingu tõttu Eestiga on viimasel ajal köieimport Eestist kasvaval ja muretärataval määral tõusmas. Tööliste palgad olevat Eesti köietööstuses 43—54 prots. vastava Soome tööstusharu palkadest. Peale selle on Eestile antud veel tollialandust 20 prots. Kõik see juhtivat kogu Soome köieimpordi paratamata Eestisse. Praegusel momendil ei suutvat Eesti köietööstus veel oma puuduliste sisseseadete tõttu Soome turgu täiesti vallata, kuid kui praegune olukord edasi kestab, siis surevat Soome köietööstus pea, Eesti tehased aga rikastuvat. Köietööstuse saaduste turul on võistluse juures otsustav tähendus valmistuse tööpalkadel, ses suhtes olevat Eesti soodsamas olukorras, kuna toorainet Eesti samuti kui Soomegi väljast sisse olevat sunnitud vedama. Lõppeks väidetakse, et tollikaitset köietööstusele tuleb suurendada, kuni see veel hilja ei ole,

N. Vene:

Tööstus. Liidu tööstuse üldtoodang mai-kuus (juuni kohta avaldatakse andmed alles hiljem) oli umb. 20% madalam aprillikuu toodangust. Põhjuseks tuuakse vähemat tööpäevade aivu (palju pühi). Naftat saadi aga 20% rohkem kui aprillis. Aasta 8 kuu jooksul on naftatööstus ettenähtud plaani täitnud. Kivisöetööstuses on ette näha seniste tulemuste põhjal aasta plaani täitmist hulga suhtes, kuid töövilkajuse ja omamaksuvuse alal jäävad ülesseatud nõudmised täitmata.

Tööstuse laiendamine (uute vabrikute ehitamine) majandusplaanis kavatsatud määral ähvardab ka tänavusel ehitushooajal nurja minna ehitusmaterjalide, eestkätt tsemendi, puudusel.

Majandusaasta löökülesanne tööstusele — omamaksuvust alandada 70% võrra — on oma tulemusi hakanud avaldama, nimelt on selgunud, et seda on peaaegu igalpool (lääbistikku mitte 7%, vaid 3—4% ümber), saavutatud saaduste kvaliteedi arvel, väga sagedasti isegi vale kaalu ja mõõdu näitamisega. Näiteks: kahest miljardist valmistatud telliskivist on 500 miljonit kõlbmatuks tunnistatud, tikutoosidesse pannakse 15% tikkusid vähem, kui peab olema, riie oma kvaliteedi poolest on halvemaks muutunud ja pealegi kangastel näidatakse suuremat meetrite arvu kui seda tegelikult on olemas. On alustatud uus kampaania selle pahe vastu võitlemiseks.

Riigi kõrgem majandusnõukogu on korraldusi teinud ettevalmistuste tegemiseks tööstuse üleviimiseks vahetpidamata tööaasta peale. Selle reformi läbiviimisega peab toodang 20% võrra tõusma.

Viimasel ajal on suurenenud lepingute arv, mis eriti Ameerika (osalt Saksa) firmadega sõlmitakse tehnilise abiandmise kohta. See abiandmine on sihitud peaaesjaliselt insemeride ja asiastundjate isikliku nõu ja töö peale, keda Venemaal komandeeritakse, kuid on ka lepinguid, mille järele vastav firma peale projektide tegemise ja ehituste juhtimise osa sisseseadeist Venesse importeerib.

Toitluskriis muutub iga päevaga teravamaks. Kuulu järele on mitmel pool maal seisukord näljani jõudnud. Valitsus on võimetu isegi tööstuslikkudes keskkohdades seisukorra parandamiseks midagi ette võtma. Kõikides linnades peale Moskva on leivaratsioon inimese kohta päevas 200 grammi peale alandatud. Liha, või, munad ja piim on haruldasteks asiadeks muutunud. Valitsus otsustas kaardisüsteemi ka tulevase aasta jooksul alal hoida.

Ettevõtete tegevusest.

Trikoo-, pitsi- ja sukavabrik A.-S. „Kilgas“.

Volta tän. 3.

Kuus aastat tagasi, kui asutati Oskar Kilgase poolt trikoo- ja sukatoöstus, asus see Prii tänaval kitsastes ja viletsates ruumides, andes tööd mõnekümnele töölisle. Tööstusel tuli neil ajal üle elada palju raskusi ja vaevalt võis loota, et kunagi võiks sellest virelevast ettevõttest areneda suurtööstus. Nüüd on ta aga suureks, isegi väga suureks paisunud.

Asudes Volta tänavale, on tööstus saanud avarad, õhu- ja valgusrikkad ruumid, kuna täiendamise uute ruumidega pole sugugi lõpnud, vaid õieti alanud.

Tehes ringkäiku Kilgase tööstuses, tema praeguses asukohas, oli nagu raske uskuda, et viibid omamaa suurtööstuses, seda enam kui silmas pidada neid erisuguste saaduste valmistusi, mis kõne all olev ettevõtte enda peale on võtnud.

Kogu tööstus annab kindla tõenduse, et meil on tekkinud imekiirelt suurtööstus niisuguste saaduste valmistuse alal, kus seda vaevalt võis loota.

Ettevõtte valmistab käesoleval ajal kõiksugu kudumis- ja trikootootmeid, paelu, pitse jne. Välismaal oleks vähemalt 7—8 erivabrikut samade saaduste produtseerimiseks. Arusaadavalt on niisugune erinevate tööstusharude koondamine ühe ettevõtte alla mõeldav ainult neis oludes, kus saaduste realiseerimiseks puuduvad laiemad võimalused. Kuid sellelaadilist koondust ka tähendatud oludes tuleb pidada liigagi julgeks sammuks, kuna niisuguse ettevõtte juhtimisest ja organiseerimisest võiksid osa võtta ainult isikud, kel selleks on suur osavus, küllalt energiat ja laialdane äriline kaldumus.

Oskar Kilgase tööstus muudeti käesoleva aasta alul aktsiaseltsiks ja töötab praegu 50 milj. sendilise põhikapitaliga. Peaaktsionääriks ja direktoriks on endine asutaja Oskar Kilgas, kuna tehnilisteks juhatajateks ja ülevaatajateks on Rudolf Kilgas, Rosenberg j. t.

Ettevõtte sisseade koosneb umbes 250 suuremast ja vähemast erimasinast, tööstuse käimapanevaks jõuks on elekter, kuna soojusallikaks ja auruvärvimise otstarbeks on suurem aurukatel.

Valmistatavad peasaadused on: kõiksugu sukad ja sokid; siidi, poolsiidi, puuvillased ja villased trikootooted — valmispesuna ja kangana; manufaktuuri kanga-saadused; siidi, poolsiidi ja kunsti siidi kleidi-, pesu- ja dekoratiivriided; igasugu paelad, lindid ja nõõrid jne. jne.

Iga saaduse liigi valmistamiseks on tootluses suured eriosakonnad, kus suurt rõhku on pandud tehnilise täiuse, kõige moodsama sisseade peale ja laial määral hoolitsetud juhtivate meistrite ja tööliste tööskuse- ja võime kasvatamise eest. Õppinud tööliste puudus on vabrikule seni palju raskusi loonud, on olnud sunnitud välismaalasi tööle võtma. Käesolevaks ajaks on aga juba jõutud niikaugemale, et tööd viiakse läbi välismaa meistriteta, peale ühe (pitsivalmistusosakonnas), vabriku kulul on vaid mitmed töölisel ajakohaselt välja õpetatud Eestis, osalt ka välismaal.

Ümbertöötamisele tulev tooraine, nagu puuvillane, villane, samuti ka Imane lõng, saadakse kodumaalt, peaaegselt Kreenholmist, siidilõngad tuuakse välismaalt — Saksast ja Inglismaalt.

Tööstusel on oma suurem auruvärvimise töökoda, kus sünnib lõngade ja kangaste värvimine, pressimine ja venitus, seks otstarbeks on üle 30 värvimistüüni ja muud vastavad masinad.

Trikootootete valmistuseks on 15 kudumismasinat, ülesseadmisel 10 ümber.

Paelte (nagu: rüüž, rips j. t.) tootmiseks on 12 suurt telge, kus iga telg võib kududa ligikaudu 30 paela või linti korraga erinevõtetes ja mustrites.

Siidiriide (atlas, pesu, kleidi jne.) kudumiseks on 2 kudumismasinat. Peale selle on terve rida kõiksugu kõrvalmasinaid. Sukkade ja sokkide osakonnas on 52 masinat, kus iga masin valmistab 8 tunni jooksul vähemalt 2½ tosinat paari sukki, masina tootevõime oleneb lõngast ja masina tihedusest. Nendest on 6 masinal autoaadid, mis valmistavad sokke soovitud mustrites ja värvides.

Iga 5—6 masina peal töötab üks tööline.

Uue alana on ettevõtte organiseerinud pitsitööstuse. Pitsivalmistus on seni meil tuntud ainult kodukäsitööna ja niisugune kaup on meil alati hindamist leidnud. Et ka masinatööd ei tule halvemaks pidada, seda näitab kõige piltlikumalt suurejooneline pitsitootmine Kilgase tööstuses. Tervelt 48 masinat töötavad vahetpidamata pitsivalmistuses. Küllap on selleks ka turgu leitud. Pitsivalmistuse juures on huvitav see, et üks masin võib valmistada mitu pitsi korraga, erinevõtetes ja -mustrites, kuna iga 20 masina peal töötab kõigest 1 tööline, masinad pole aga sugugi väikesed. Keskmiselt valmistab üks ma-

sin 8-tunnilise tööpäeva juures 100 meetrit pitsi. Huvi äratav masinate keerulise ehituse juures see viis, kuidas valmib pits soovitud mustri kohaselt. Mustrid on papist umbes 1½ jala laiused.

Pitside triikimiseks on erimasin. Paelte osakonnas on kõiksugu paelte kudumise masinaid.

Garnituur- j. t. sellelaadiliste paelte valmistamiseks on 5 masinat, mis valmistavad 8 tunni jooksul kokku kuni 8100 meetrit. Saapapaelte tarvis on 8 masinat, teevad 8 tunni jooksul üle 3000 meetri saapapaelu.

Kummipaelte tootmiseks on 5 masinat.

Kõigi paelte valmistuse masinate juures töötavad aga kõigest 2 inimest. Peale ülalpool tähendatud masinate on ettevõttel kaunikene hulk muid masinaid, mille abil toimitakse üht ja teist. Nii on sukkade ja sokkide jaoks 2 kareerimis-masinat, kus sünnib nende puhastus liigseist lõngakarvadest.

Et värvitud sukkadele anda paremat välimust, pannakse neid n. n. sukavormidele, millistesse on juhitud elektrisoojus. Sukkade ja sokkide triikimiseks on 2 suurt elektertriikimispressi, üks press triigib sukki korraga kuni 50 paari, sokke veelgi rohkem.

Masinatöö ruumide kõrval on ettevõttel suur käsitööruum. Selles osakonnas sünnib valmis-saaduste sorteerimine, vigade parandus, triikimine, kauba mõõtmine ja muud vähemad tööd.

Iga kaubaartikli tarvis on veel mitmed vähemad ruumid, kus pakitakse kaupu ja tehakse viimseid korraldusi kauba müügilattu saatmiseks.

Seniste ruumide kõrval, mis iseendast küllalt suured, on korda seatud veel 2 suurt kahekordset kivihoonet, kus tulevad ülesseadmisele mitmed masinad, umbes 15 milj. s. koguväärtuses. Ülesseadmisel on 8 paelavalmistustelge, ligikaudu 10 kangatelge ja pitsivalmistusmasinad. 1923. a. mil asutati tööstus, leidsid tööd kõigest 60 töölisi ja ametnikku, nüüd tööstuse tegevuse laienedes on võimalik tööd anda juba 200 töölisel ja 25 ametnikule, kuna lähemal ajal tõuseb see arv üle 250.

Vabrikutooted saadetakse suuremalt jaolt siseturule, olles siin võitnud suure lugupidamise ja hea nime, välja tõrjudes välismaa kaupu.

Sellelaadilise oma tööstuse peaväärtus seisab selles, et jääb ära niisuguste saaduste massiline sissevedu, milliste tootmises on toorainel väga väike osa kanda. On ju palju otstarbekohasem sisse vedada siidlõnga ja maksa tema eest kõigest 15—20 prots. valmistatava eseme väärtusest, kui eset ise.

Kui ka kohapealne kaubavalmistus peaks tõstma tema hinda, seda juhtub küll harva, siiski oleks valuuta kokkuhoiu mõttes ainult see viis meie rahvamajandusele kasulikum.

—k.

Uued seadused ja määrused.

Kuldfrangi kurss tolli- ja sadamamaksude võtmisel on pandud maksma juulikuuks 1 kldfr. = 0,73 kr. („R. T.“ nr. 59 — 1929. a.).

Sisse- ja läbisõiduviiisid

Eesti ja Helveetsia ja Lichtensteini vahel ei ole 1. juunist k. a. ja Eesti ja Čehhoslovakkia vahel 1. juulist k. a. alates enam tarvilised. („R. T.“ nr. 46 ja 57 — 1929. a.).

Eesti-Austria kaubanduslik kokkulepe jõusse astunud.

Eesti-Austria kaubandusliku kokkuleppe ratifikatsioonikirjad vahetati Varssavis 26. juunil 1929. a. Vastavalt artikkel XXI-le astub kokkulepe jõusse kaheksandal päeval pärast ratifikatsioonikirjade vahetamist, s. o. 4. juulil 1929. a. („R. T.“ nr 62 — 1929 a.).

Tolliteateid.

Tollikomitee otsusi mõnede kaupade tollimise kohta.

1.

Avaldatakse teadmiseks, et tollikomitee otsustas tunnustada:

I. A. Sisseveotariifis.

Lubisalpeeter (Kalksalpeeter) ja Harnstoff, keemiliselt mitte puhtad — t. t. § 103 p. 3 ja neetsamad — keemiliselt puhtad, t. t. § 112 p. 9 alla kuuluvaks. Seega täiendatakse

minu ringkiri nr. 123 — 27. a. p. 3 (T. K. otsus nr. 2893 — 15. VI. 29. a.);

Diamonphosphat (Diammonphos), keemiliselt mitte puhas, t. t. § 41 p. 3 ja seesama keemiliselt puhas, t. t. § 108 p. 6 alla kuuluvaks. Seega täiendatakse minu ringkiri nr. 123 — 27. a. p. 3 (T. K. otsus nr. 2893 — 15. VI. 29. a.);

Suuharmonika (Mundharmonika) keelte vaskplaadid, millele keeled veel külge panemata, t. t. § 149 p. 2 alla kuuluvaks, s. o. materjali järele äratollitavaks, kui „Mundharmonika“ osa jaoks tarvisminev materjal (T. K. otsus nr. 2900 — 15. VI. 29. a.);

Pöökpüüst pikergune plaat, millele põletatud tähed, t. t. § 61 p. 1 alla kuuluvaks, kui tiseritöö värvimata (T. K. otsus nr. 2887 — 15. VI. 29. a.);

Autopeeglid, mis koosnevad: peegelklaasist ja raudraamist ühes vastavate abinõudega peegli auto külge kinnitamiseks (peegel määratud selleks, et juhile võimaldada näha taha (t. t. § 153 p. 1 alla kuuluvaks, kui rauast teos, lühtne (T. K. otsus nr. 2895 — 15. VI. 29. a.);

Lihvitud klaasist ümmargune puudritoos, umbes 5 sm. kõrge ja ϕ 7 sm., t. t. § 77 p. 3 alla kuuluvaks (T. K. otsus nr. 2891 — 15. VI. 29. a.);

Klaasist kausikene, mille keskkohal klaasist pulk (sõrmusehoidja) ilustatud mateeritud mustriaga, t. t. § 77 p. 5 alla kuuluvaks (T. K. otsus nr. 2891 — 15. VI. 29. a.);

Klaasist pudel, umbes 9 sm. kõrge ja ϕ 6 sm., pudeli suu äär ja kork kullatud, kullatud joon ümber pudeli (määratud lõhnavee hoidmiseks) t. t. § 77 p. 5 alla kuuluvaks (T. K. otsus nr. 2891 — 15. VI. 29. a.);

Lihvitud klaasist kerataoline pudelikene, pudeli suu väljast- ja seestpoolt hõõrutud matiks (määratud lõhnavee hoidmiseks), t. t. § 77 p. 3 alla kuuluvaks (T. K. otsus nr. 2894 — 15. VI. 29. a.);

Klaasist munataoline pudelikene, ilustatud mateeritud mustritega, pudeli suu väljast- ja seestpoolt hõõrutud matiks (määratud lõhnavee hoidmiseks) t. t. § 77 p. 5 alla kuuluvaks (T. K. otsus nr. 2894 — 15. VI. 29. a.).

2.

Avaldatakse teadmiseks, et tollikomitee seletus:

1) Pidades silmas, et Eesti-Prantsuse kaubalepingus kunstiidile tollisoodustust ette nähtud ei ole, Prantsusmaalt toodud kunstiidist ja loomulikust siidist kangas ($\approx$ 50%) lepingu tariifi alla ei kuulu (T. K. otsus nr. 2898 — 16. VI. 29. a.);

2) Eestisse loodud automobiil, mis revideeritud rev. akti nr. 6975 järele ning leitud kooskõlas olevat esitatud päritolutunnistusega, viidi Soome, ilma et oleks Eestis tollikorraldusest välja võetud. Soomest toodi auto Eestisse tagasi ning revideerimisel ei võetud päritolutunnistust arvesse põhjusel, et see juba kord oli esitatud ja mitte Soomest välja antud.

Tollikomitee asja läbi vaadates otsustas:

Pidades silmas, et revideerimisel kaup on leitud kooskõlas esitatud päritolutunnistusega, päritolutunnistus revideerimisakti nr. 6975 juures kauba Eestisse läbilaskmisel arvesse võetud ei ole, kuna kaup on välismaale tagasi veetud, Eestis kogu aeg kuni väljalaskmiseni tollivalve all seisnud, Soomest esitatud ümberlaadimise tunnistus, tühistada tollinõukogu otsus ja tunnistada päritolutunnistus ühes Soome väljaantud ümberlaadimise tunnistusega vastuvõetavaks ning kaup lepingu tariifi järele tollivabaks kuuluvaks (T. K. otsus nr. 2877 — 15. VI. 29. a.).

Turgude ülevaade.

Rahaturg.

Aja jooksul 15. juunist kuni 15. juulini 1929. a. näitas Eesti Panga seisukord tunduvalt paranemist meie rahaturul. Kulla- ja valuutatagavarad on kasvanud 24,8 miljoni krooni pealt 25,3 milj. kroonile, mis osutab kaubabilansi märga-

tavale paranemisele. Laenuid on 27,4 milj. krooni pealt langenud 26,2 milj. kr. Rahamärkide ringvoorus pole olnud erilisi muutusi; võrreldes 1928. a. juulikuuga on liikveloleva raha hulk vähenenud 4 milj. krooni võrra.

Hoiusummad pangas on vähenenud 16,48

milj. kr. pealt 16,23 milj. kroonile, misjuures riigi summad on 0,5 milj. krooni võrra kasvanud.

Uldine meeleolu rahaturul oli juulis pinev, eriti just seepärast, et äritegevus oli erakordselt vaikne.

Toiduainete turg.

London.			
27. VII. Nisu, kaal—496 Ingl. nl.		Pärnu H. D.	£ 71.0.— —
Northern Manitoba	£ 63/6	Slanetz U/A Medium	" 83.0.— —
Hard Winter	" 50/6	Bacon, kaal 112 Ingl. n.	
Rosario Santa	" 39/9	Iiri	sh. 128.0 136.0
Jahu, kaal — 280 Ingl. naela.		Daani	" 124.0 128.0
Manitoba	" 42/	Kanada	" 123.0 125.0
Austraalia	" 36/6	Hollandi	" 116.0 124.0
Kansas	" 42/	Munad, kaal — 120 Ingl. naela	
Odrad, Kanada Nr. 3, kaal —		Inglise	" 18.0 20.6
376 Ingl. naela.	" 36/6	Daani	" 13 6 17.0
California, kaal — 424 Ingl.		20. VII. Või, kaal — 112 Ingl. n.	
naela	" 42/	Uus-Merimaa	" 164.0 174.0
Kaerad, kaal — 320 Ingl. naela		Austraalia	" 148.0 168.0
La Plata	" 24/3	26. VII. Daani	" 172/—173/—
Canada Nr. 2	" 28/3	Argentiina	" 158/—160/—
20. VII. Linnad, eif.		Läti	" 158/—160/—
Riga	" 72.0.— 74.0	Eesti	" 158/—160/—
		Leedu	"
		Siberi	" 156/—
		Uus Merimaa	"

Tallinna Linnapank

Tallinn, Mundi tän. nr. 2.

Telef. (2) 19-30, (20) 3-13. Aidad 7-48.

Telegr. aadr. „Linnapank“.

Toimetab kõiki panga operatsioone sise- ja välismaal. Võtab kaupu oma aitadesse hoiule ja annab nende vastu laenusid.

Korrespondendid kõikides kodumaa linnades ja välismaal tähtsamates keskkochtades.

Arvete seis 1. juulil . . . . . Kr. 5.091.417⁷⁵

Oma kapitalid . . . . . „ 562.814²⁵

Hoiusummad. . . . . „ 3.989.328⁶³

		Hamburg.		august 50 kg. eest termini		11/10 ¹ / ₂	
				nov.—dets.		11/2 ¹ / ₄	
27. VII. Nisu.							
Sisemaa, tonni eest . . .	Mk.	280—282		Riis Burmah II, 50 kg. eest	\$	14/	
Manitoba, cif 100 kgr. eest term. fl.		17.05		26. VII. Rasv.			
Hard Winter II, 100 kgr.				Purelard American, 100 kg.			
eest termini	fl.	13.85		eest	\$	30 ¹ / ₄	
Ameerika jahu, 100 kgr.				Steamlard	"	—	
eest termini	\$	7 ¹ / ₂ —9 ³ / ₄		26. VII. Või, Berliini en gros			
Rukis.				hinnad, tsentneri eest . . .			
Sisemaa, tonni eest loco . . .	Mk.	210—212		Sisemaa I sort	Rmk.	163	
Western II, cif 100 kg. eest loco fl.		12.00		" II "	"	150	
Kaerad.				" III "	"	134	
Sisemaa, tonni eest	Mk.	214—216		Välismaa			
26. VII. Odrad, suve				Eesti või	"	172—175	
Sisemaa, tonni eest		178—202		Läti või, punane	"	172—174	
Odrad, talve.				" must	"	168—170	
Sisemaa, tonni eest				Uus Merimaa	"	173—175	
26. VII. Suhkur.				Siberi	"	174—177	
C. S. R. Feinkorn, 50 kg.							
eest, loco	£	11/11 ¹ / ₄					

Välisbörsid.

	L O N D O N										
	16. VII	17. VII	18. VII	19. VII	20. VII	22. VII	23. VII	24. VII	25. VII	26. VII	27. VII
Frank	123.88	123.87	123.85	123.85	123.87	123.86	123.85	123.82	123.79	123.71	123.80
Dollar	4.8501	4.8510	4.8507	4.8501	4.8506	4.8528	4.8543	4.8532	4.8515	4.8526	4.8534
Rootsi kroon	18.09 ¹ / ₄	18.09 ⁵ / ₈	18.09 ⁷ / ₈	18.09 ³ / ₄	18.09 ⁷ / ₈	18.10 ¹ / ₈	18.11 ¹ / ₈	18.11	8.10 ³ / ₈	8.10 ¹ / ₄	8.10 ³ / ₄
Daani kroon	18.20 ⁷ / ₈	18.208	18.208	18.208	18.21	18.21 ³ / ₄	18.21 ¹ / ₈	18.21	18.21	18.208	18.21
Norra kroon	18.20 ¹ / ₄	18.20 ³ / ₈	18.20 ³ / ₈	18.20 ³ / ₈	18.20 ³ / ₈	18.20 ³ / ₄	18.20 ³ / ₄	18.20 ⁷ / ₈	18.20 ⁷ / ₈	18.20 ⁷ / ₈	18.20 ³ / ₄
Saksa mark	20.35 ⁷ / ₈	20.35 ³ / ₄	20.35 ⁵ / ₈	20.35 ³ / ₈	20.35 ¹ / ₈	20.35 ⁵ / ₈	20.358	20.35 ⁵ / ₈	20.35 ³ / ₈	20.35 ¹ / ₄	20.35 ⁵ / ₈
Soome mark	192.95	193.—	193.—	192.95	193.—	193.—	193.05	193.10	193.10	193.05	193.05
Floriin	12.0787	12.0837	12.0875	12.0875	12.0881	12.0950	12.0975	12.0937	12.0937	12.10	12.1012
Liira	92.73	92.74	92.75	92.74	92.74	92.76	92.79	92.80	92.77	92.76	92.80
Helveetsia fr.	25.218	25.22 ¹ / ₄	25.22 ¹ / ₄	25.22	25.218	25.22 ⁵ / ₈	25.22 ⁵ / ₈	25.22 ⁷ / ₈	25.21 ⁷ / ₈	25.22	25.22 ³ / ₈
Čehhosl. kr.	163.93	163.92	163.93	163.93	163.87	163.87	164.00	164.—	163.90	163.87	163.93
Belgia frank	34.908	34.91 ³ / ₄	34.91	34.90 ¹ / ₄	34.91 ¹ / ₈	34.92	34.918	34.91 ¹ / ₄	34.90 ¹ / ₈	34.90	34.90 ¹ / ₄
Schillingid	34.46	34.46	34.46	34.46	34.45	34.45		34.45	34.45	34.44	34.44
Pengo	27.83	27.83	27.83	27.83	27.83	27.83		27.85	27.84	27.84	27.84
Latt	25.21	25.21	25.22	25.22	25.21	25.21		25.21	25.21	25.21	25.21
Litt	49.—	49.—	49.—	49.—	49.—	49.—		49.—	49.—	49.—	49.—
Červ.	9.43	9.43	9.43	9.43	9.43	9.43		9.431	9.43	9.43	9.43
Eesti kroon	18.19	18.19	18.18	18.18	18.19	18.18		18.20	18.18	18.18	18.19
Höbe p/unts	2/2 ⁵ / ₁₆	2/2 ¹ / ₄	2/2 ¹ / ₂	2/2 ¹³ / ₁₆	2/2 ¹¹ / ₁₆	2/0 ⁸ / ₈		2/0 ⁷ / ₁₆	2/0 ⁸ / ₈	2/0 ⁷ / ₁₆	2/3 ⁸ / ₈
Plaati p/unts					240/—						
Kuld p/u.											84/11 ¹ / ₂

	B E R L I N										
	16. VII	17. VII	18. VII	19. VII	20. VII	22. VII	23. VII	24. VII	25. VII	26. VII	27. VII
Naelsterling	20.355	20.355	20.357	20.353		20.354	20.359	20.356	20.356	20.35	
Frank	16.44	16.435	16.435	16.445		16.435	16.44	16.435	16.44	16.45	
Dollar	4.1975	4.1965	4.1955	4.1965		4.195	4.194	4.194	4.195	4.194	
Rootsi kroon	112.51	112.49	112.49	112.45		112.45	112.42	112.40	112.44	112.42	
Daani kroon	111.79	111.81	111.80	111.80		111.80	111.81	111.80	111.01	111.78	
Norra kroon	111.82	111.80	111.80	111.80		111.78	111.79	111.79	111.79	111.75	
Soome mark	10.545	10.545	10.54	10.543		10.541	10.538	10.538	10.543	10.54	
Floriin	168.54	168.43	168.38	168.36		168.32	168.28	168.27	168.31	168.18	
Liira	21.95	21.95	21.95	21.95		21.955	21.935	21.94	21.945	21.94	
Helveetsia fr.	80.72	80.705	80.69	80.70		80.68	80.69	80.70	80.71	80.67	
Čehhosl. kr.											
Belgia frank	58.315	58.30	58.30	58.30		58.30	58.29	58.29	58.31	58.31	

Tallinna börsikomitee juures asuva kaupade ja prahtide komisjoni poolt koteeritavaate kaupade nimikirjad ja hinnad (en gros).

		Kroonid.			Kroonid.
Jahud: nisu, pehme, Ameerika ja Inglise	100 kg.	48.00—50.00	Heeringad, Schoti Matties 1929	1 tünn	40.00—45.00
" söre, Ameerika ja Inglise	"	50.00—51.00	" Scoutu Mattulls 1929	"	42.00—47.00
" Norra	"		" Norra	"	—
"J. Puhk ja Pojad" suurveski	"		Heeringad, Islandi 1929	"	23.00—25.00
Jahu: rukki	"	17.70—18.30	Liha, sea, I sort	1 kg.	1.15—1.25
" püül	"	24.80—26.00	Liha, looma, I sort	"	0.50—0.75
nisu, pehme — söre	"	42.00—52.00	Olikoogid, linaseemne	100 kg.	20.—
"J. Puhk ja Pojad" suurveski saadused. Hinnad arvatud 50 klg. eest ühes valge puuvillase kotiga.			" päevalille	"	20.—
Püülijahu:			" suhkrupeedi	"	12.60
Rukkipüül patent (à 50 kg.)	29.60		Jahu, päevalille	"	20.—
" harilik	—		Segajõutoit I s.	"	19.30
"Eesti Parem" saiajahu à 50 kg.	50.50		" II s.	"	17.75
"Kalev"	48.—		Soja tangud	"	20.—
"Taara"	47.—		Nisukliia	"	13.00—13.50
"Kungla"	44.—		Puuvillane riie, Bjas	meeter	0.59—0.73
"Sampo"	42.—		" Mitkal	"	0.45—0.53
Manna	53.—		Lina, Liivi R. Saatejaam	1000 kg.	—
Granular	49.—		" Petseri	"	—
" poolsöre	51.50		" Võru	"	—
" söre	52.—		" Tartu	"	—
A/S. Rotermanni teh.	100 kg.		Kivistisi, auru, Yorkshire, 2 korda pestud	1000 kg.	23.50—29.50
Jahu: rukki	"	18.50—19.40	" Newcastle	"	28.50—29.50
" püül	"	24.00—24.60	" sepa	"	29.50—30.50
" nisu, pehme — söre	"	41.90—51.40	Koks, gaasi, Tall. gaasivabrik	"	40.—
Peluskid, külvi	"	—	Põlevkivi, I sort A ir-ko Kohtla j.	"	6.10
Vikid	"	—	" I " B	"	5.50
Nisu, külvi, suvi "Rubiin"	"	—	" II "	"	4.90
Rukis, Poola	"	15.40—15.80	" III "	"	2.75
Kaerad, toidu, Eesti	"	—	" Fenolaat, netto	100 kg.	9.50
" Saksamaa	"	15.60—16.20	" Gudroon, bruto	"	12.25
Ristikhein, punane, Siberi, külvi	"	—	" Tooresõli, netto	"	9.25
Odrad, toidu	"	17.30—17.50	" „Mootornafta“	"	10.—
" külvi, kahetahuline	"	—	Riigi turbatööstus: „Turvas“	1000 kg.	12.85
" neljatahuline	"	—	Põlevkivipigi franko j. Kohtla	100 kg.	11.25
Herned, valged, Vene	"	—	Raud, sordi	"	16.50—18.00
" Hollandi	"	—	" vits	"	20.00—23.00
Riis, Burma II	"	38.50—39.00	" plekk	"	24.00—28.00
Kartulid, eksport	"	—	" plekk, tsingitud	"	35.00—38.00
Kartulitärklis „Superieur“	"	41.20	" talad	"	16.—
Siirup, kartuli, 420/0	"	48.80	Teras, Inglise	"	75.—100.—
Glükooos	"	45.70	" Saksa	"	75.—150.—
Või, eksport, I sort	1 kg.	2.65—2.70	" vedru	"	27.50—30.50
Margariin, välismaa	"	1.17—1.22	" tööriistade	"	73.25—85.40
" kodumaa	"	1.09—1.15	Inglestina	"	500.—550.—
Kaseiin, Eesti	100 kg.	74.—78.—	Seatina	"	53.40—57.95
Juust „Schweitsi“, kodumaa	1 kg.	1.85—1.95	Vaskplekk, punane	"	250.—
Munad, eksport, I s. (kast 360 tk.)	kast	32.40	" valge	"	230.—
Kakao, Hollandi	1 kg.	1.55—1.75	Tsinkplekk	"	97.50
" Inglise	"	1.30—1.45	Masinaõli,	"	27.45—29.30
Kohv, Rio, Santos	"	2.65—2.75	" Vene	"	24.40—26.25
" Kesk-Ameerika sordid	"	3.20—4.25	" Ameerika	"	29.90—31.70
Tee, laht., Orange Pekoe, Tseilon	"	5.20—5.65	" mootori	"	35.40—42.70
" " Orange Pekoe, Java	"	4.70—5.30	" Poola	"	32.95—34.80
" " Monging, Hiina	"	2.55—2.80	" auto	"	39.65—103.70
Suhkur, peenike, valge, Saksam.	100 kg.	—	" Poola	"	36.60—45.75
" " Inglise	"	—	Linaseemneõli	"	87.00—90.00
" " Tsch.-Slov.	"	36.00—36.50	Värmits	"	90.00—95.00
" " Vene	"	35.00—35.50	Tsilindriõli, Ameerika 280 ^o	"	31.10—36.60
Suhkur, peenike, valge, Poola	"	35.00—35.50	" 320 ^o	"	45.75—54.90
Sool, lahtine, Vene, fr. vagun jaam Irboska ja Narva	"	3.35—3.40	Nafta, Vene	"	13.10—14.00
" Saksa	"	3.75—4.25	" Ameerika	"	11.90—13.10
Heeringad, Yarmouth, Matties	tünn	—	" Poola	"	11.90
			Petrooleum, Vene, sisternid ja vaadid	"	17.25—18.50
			" Am., sistern. ja vaadid	"	17.25—18.50
			Bensiin, Vene	"	36.00—39.00
			" Ameerika	"	36.00—39.00

EESTI KOMMERTS PANK.

Peapank Tallinnas, Suur Karja t. 7.

O s a k o n n a d : Haapsalus, Narvas, Pärnus, Petseris, Tartus, Valgas, Viljandis.

AKTIVA.		Äriseis 30. juunil 1929. a.	PASSIVA.	
Kassa ja jooksev arve Eesti Pangas	Kr.	483.175.07	Aktiivkapital	Kr. 1.400.000.—
Välisvaluuta	"	147.671.90	Amortisat.-kapit.	" 284.957.29
Väärtpaberid	"	654.108.38	Hoiusummad	" 5.862.960.81
Diskonteeritud vekslid ja tähtajal. laenud	"	1.966.520.69	Vekslite rediskont	" 841 041.06
Kontokorrent laenud	"	6.432.176.58	Võla arved sisemaa ja välismaa krediit-asutustes	" 1.077.798.60
Sisemaa korrespondendid			Sisemaa korrespondendid	
„Loro“	Kr. 72.052.69		„Loro“	Kr. 414.504.56
„Nostro“	" 82.615.25	154.667.94	„Nostro“	" 174.401.49
Välismaa korrespondendid			Välismaa korrespondendid	
„Loro“	Kr. 46.304.31		„Loro“	Kr. 264.049.66
„Nostro“	" 227.940.47	274.244.78	„Nostro“	" 168.005.63
Kinnisvara	"	717 696.05	Väljamaksmata maksukäsud	" 36.671.96
Vallasvara	"	108.176.78	Osakondade arved	" 623.331.83
Osakondade arved	"	626.844.26	Väljaantud garantiid	" 3.966.628.03
Garantiilaenude deebitorid	"	3.966.628 03	Üleminevad summad	" 334.118.41
Üleminevad summad	"	48.641.93	Saadud 0/0 0/0 ja muud tulud	" 663.702.76
Jooksvad kulud, makstud 0/0 0/0 ja komisjon	"	547.232.30	Muud passivad	" 97.418.82
Muud aktivad	"	81.806.22		
		<u>Kr. 16.209.590.91</u>		<u>Kr. 16.209.590 91</u>

Inkasso dokumendid Kr. 2.045.577 79.

PANGA JUHATUS.

Tallinna Juudi Ühispank.

Arvete seis 1. juulil 1929.

Kassa, pangad ja välisvaluuta	73.313.60	Osakapital.	68.154 50
Väärtpaberid	1.428.75	Tagavarakapital	6.014.62
Osad teist. asutustes	5.380.80	Vallasvara kustutuskapital	2.432.73
Korrespondendid „Nostro“ sisemaa	9.714.96	Eritagavarakapital	1.250.—
„Loro“	14.277.50	Gmilas-hessed kapital	1.500.—
„Nostro“ välismaa	13 201.56	Liigete lisavastutus	15.250.—
Diskonteeritud vekslid	393.393.90	Korrespondendid sisemaa „Nostro“	94 601 85
Konto-korrent laenud	362.412.15	„Nostro“ välismaa „Nostro“	9 552.60
Vallasvara	7.751.95		37.987.20
Garantiide deebitorid	13.322.—	Hoiusummad	428.427.18
Liigete kohustused	15.250 —	Konto-korrent arved	9.087.—
Üleminevad summad	4.768.01	Rediskont	273 054.22
Makstud protsendid ja komisjon	40833.76	Konto-korrent arved teist pankades	15 178.01
Ärikulud	24.345.77	Garantiide kreditorid	13.322.—
Mitmesugused	8.390.30	Üleminevad summad	499.12
Speditsoonijaoskond	63.203.11	Väljavõtmata osakasu	2 781.22
Kinnitus	8.758.96	Saadud protsendid ja komisjon	82.349.90
		Väljamaksmata 0/0 0/0	14.145.19
		Riigimaksud	1.181.05
		Mitmesugused	8.065.55
		Tollivalitsus	69.514.99
	<u>1.059.747.08</u>		<u>1 059.747.08</u>

Tallinna Juudi Ühispank.

A. S. „Oskar Kilgas“

Trikoo-, pitsi- ja sukavabrik

Tallinn, end. Volta t. 3, kõnekr. (20) 2-23.

Parimad Eestis on meie:

1) siidi-, floor-, villased ja puuvillased sukad	4) klõppel-, vene- broderii- ja õipüür- pesupitsid
2) siidi kleidi- ja pesuriided kan- gastena	5) siidi- ja floorsokid, lastesu- kad, supelus- ja võimlemis- trikood.
3) siidi-, villane ja puu- villane trikoopesu	

Kõik teadlikud tarvitavad meie vabriku tooteid.

VII Eesti Näitus-Mess

24. aug. — 2. sept.

24 laiaulatuslikku osakonda tööstuse, kaubanduse, laevasõidu ja põllumajanduse alalt.

==== 8 erinäitust ja võistlust. ====

Kogu maa tööstuse, käsitöö, kaupmeeskonna ja põllumajanduse huvi koondub näitus-messile.

Parim sisseostukoht sügise hooaja eel.

Kõige suuremad propaganda võimalused.

Ülesandmise lõpulik tähtpäev 7. aug.

Büroo alg. 1. aug.: Nunne t. 20, tel. 23-64.